

UNIVERZA V LJUBLJANI
PEDAGOŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA PREDŠOLSKO VZGOJO

**OD NAČRTOVANJA DO IZVEDBE
JEZIKOVNIH DEJAVNOSTI V VRTCU**

DIPLOMSKO DELO

Mentorica: dr. Marja Bešter Turk, izr. prof.
Somentorica: Anita Jug, asistentka

Kandidatka: Tina Klemenčič

Ljubljana, september 2011

POVZETEK

V diplomskem delu je bila obravnavana ustreznost načrtovanja in izvedbe jezikovnih dejavnosti v vrtcu, ker je bila med opravljanjem prakse in študentskega dela v raznih vrtcih ugotovljena šibkost vzgojiteljic pri tem.

Opazovali smo, ali vzgojiteljice načrtujejo ustrezne dejavnosti za uresničevanje globalnega cilja s področja jezika: »doživljanje statusa slovenskega jezika kot državnega jezika« (Kurikulum za vrtce 1999), v kolikšni meri so načrtovane dejavnosti izvedle ter ali so med izvedbo uporabljale prvine neknjižnega jezika (narečne besede, neknjižne pogovorne besede) in slogovno zaznamovane besede (pomanjševalnice) ali ne. Ugotovljeno je bilo, da nobena vzgojiteljica ni v celoti načrtovala ustreznih jezikovnih dejavnosti, da jih je večina dejavnosti izvedla v celoti ter da je vseh deset vzgojiteljic uporabljalo prvine neknjižnega jezika (narečne besede, neknjižne pogovorne besede) in slogovno zaznamovane besede (pomanjševalnice).

Raziskava je izvedena na vzorcu desetih vzgojiteljic, vendar pa lahko na podlagi ugotovitev sklepamo, da je neustrezno načrtovanje in izvedbo jezikovnih dejavnosti najti tudi v drugih vrtcih.

Ključne besede: vrtec, načrtovanje jezikovnih dejavnosti, izvedba jezikovnih dejavnosti, jezik vzgojiteljic

ABSTRACT

The thesis discusses the appropriateness of planning and realization of language activities in kindergarten, because during practical work and working as a student in different kindergartens, I noticed the weakness of the teachers in this.

In doing so, we observe, whether the teachers plan certain activities for the realization of the global objective from the point of language, “experiencing of the status of Slovenian language as a national language” (Kurikulum za vrtce 1999). Furthermore, we observe to what extent the planned activities are carried out and whether, the colloquial language (dialectal words, colloquial speech) or stylistically marked words (diminutives) are used. Study showed that none of teacher was not planned appropriate language activities completely, that most of activities was carried out fully and that all ten teachers uses the colloquial language (dialectal words, colloquial speech) and stylistically marked words (diminutives).

The research was carried out on ten teachers, but the findings may lead to conclude that inappropriate planning and implementation of language activity can be found also in other kindergartens.

Key words: kindergarten, planning of language activities, realization of language activities, the teacher’s language

KAZALO

1	UVOD	1
2	TEORETIČNI DEL	2
2.1	VLOGE SLOVENSKEGA JEZIKA V REPUBLIKI SLOVENIJI	3
2.1.1	<i>Sporazumevanje v slovenskem jeziku</i>	4
2.2	PODROČJE JEZIKA V KURIKULUMU ZA VRTCE	5
2.2.1	<i>Cilji jezikovnih dejavnosti</i>	7
2.2.1.1	<i>Globalni cilji</i>	7
2.2.2	<i>Dejavnosti otrok in odraslih za uresničevanje prvega globalnega cilja</i>	9
2.2.2.1	<i>Dejavnosti otrok</i>	9
2.2.2.2	<i>Vloga odraslih</i>	10
2.3	NAČRTOVANJE JEZIKOVNIH DEJAVNOSTI IN UPORABA JEZIKA V IZVEDBI JEZIKOVNIH DEJAVNOSTI	11
3	EMPIRIČNI DEL	13
3.1	OPREDELITEV PROBLEMA	13
3.2	CILJI	13
3.3	RAZISKOVALNE HIPOTEZE	13
3.3.1	<i>Raziskovalna vprašanja</i>	13
3.3.2	<i>Hipoteze</i>	14
3.4	METODA RAZISKOVANJA	14
3.4.1	<i>Raziskovalna metoda</i>	14
3.4.2	<i>Vzorec</i>	14
3.4.3	<i>Pripomočki ter postopek zbiranja in obdelave podatkov</i>	15
2.5	REZULTATI Z INTERPRETACIJO	15
3.5.1	<i>Ali vzgojiteljice načrtujejo ustrezne jezikovne dejavnosti za uresničitev cilja »doživljanje statusa slovenskega jezika kot državnega jezika«?</i>	15
3.5.2	<i>Ali vzgojiteljice načrtovane jezikovne dejavnosti izvedejo v celoti?</i>	20
3.5.3	<i>Ali vzgojiteljice pri izvedbi načrtovanih jezikovnih dejavnosti uporabljajo prvine neknjižnega jezika (narečne besede, neknjižne pogovorne besede) in slogovno zaznamovane besede (pomanjševalnice)?</i>	26
4	ZAKLJUČEK	32
	VIRI IN LITERATURA	34
	PRILOGE	35
	PRILOGA 1	35
	PRILOGA 1 A	37
	PRILOGA 2	42
	PRILOGA 2 A	43
	PRILOGA 3	45
	PRILOGA 3 A	46
	PRILOGA 4	48
	PRILOGA 4 A	50
	PRILOGA 5	52
	PRILOGA 5 A	54
	PRILOGA 6	56
	PRILOGA 6 A	57
	PRILOGA 7	61
	PRILOGA 7 A	62
	PRILOGA 8	65
	PRILOGA 8 A	66
	PRILOGA 9	68
	PRILOGA 9 A	69
	PRILOGA 10	71
	PRILOGA 10 A	72

1 UVOD

Načrtovanje jezikovnih dejavnosti je določeno s Kurikulumom za vrtce (1999); ta dokument morajo pri svojem delu upoštevati vzgojitelji predšolskih otrok. Kurikulum med drugim navaja, katere dejavnosti so primerne za uresničevanje globalnih ciljev s področja jezika za različna starostna obdobja in kakšna je vloga odraslih pri uresničevanju teh ciljev ter izvedbi načrtovanih dejavnosti. V njem je poudarjeno tudi to, da je ustrezna jezikovna dejavnost v vrtcu zelo pomembna, ker je predšolsko obdobje najpomembnejše v razvoju govora. Otroci se v tem obdobju učijo izražati želje, čustva, misli, izkušnje in razumeti sporočila drugih. Ker se otroci jezika ne učijo le ob pripovedovanju in glasnem branju literarnih besedil, temveč tudi ob poslušanju vsakdanjih pogovorov, je uporaba jezika vzgojiteljic pomembna.

Kljub temu pa je v slovenskih vrtcih opaziti šibkost vzgojiteljic tako pri načrtovanju kot izvedbi jezikovnih dejavnosti v vrtcu ter rabi jezika.

Obravnave problema v diplomski nalogi se bomo lotili tako, da bomo najprej opredelili vlogo slovenskega jezika v Republiki Sloveniji, nato pa po strokovni literaturi povzeli značilnosti pojma sporazumevalna zmožnost. V okviru tega bo nekaj več povedanega o eni od sestavin sporazumevalne zmožnosti o jezikovni zmožnosti.

V nadaljevanju bomo v Teoretičnem delu natančneje pregledali jezikovno področje v Kurikulumu za vrtce (1999): katere cilje jezikovnih dejavnosti vsebuje, katere dejavnosti otrok in odraslih so ustrezne za uresničitev prvega globalnega cilja («Otroci naj doživljajo okolje, v katerem se bodo pričeli zavedati statusa slovenskega jezika kot državnega jezika in jezika kot temelja lastne identitete») ter kakšna je pri vsem tem vloga odraslih (vzgojiteljev). Na prvi globalni cilj smo se osredotočili predvsem zato, ker predvidevamo, da je od vseh navedenih najpomembnejši, a hkrati ponuja tudi najmanj dejavnosti za njegovo uresničitev v praksi z ostalimi. Zato smo mnenja, da ga vzgojiteljice manjkrat uporabijo pri načrtovanju jezikovnih dejavnosti in poslednično ne načrtujejo ustreznih dejavnosti, kadar ga vključijo v pripravo.

V zadnjem delu teoretičnega dela naloge pa navajamo še nekaj raziskovalnih spoznanj o rabi govora in jezika v vrtcu.

V empiričnem delu bomo prikazali rezultate raziskave, v okviru katere smo zbrali podatke z opazovanjem dela v vrtcu in z analizo učnih priprav vzgojiteljic. Skušali bomo ugotoviti, ali vzgojiteljice načrtujejo ustrezne dejavnosti za uresničevanje omenjenega globalnega cilja, v kolikšni meri izvedejo načrtovane dejavnosti ter ali vzgojiteljice med izvedbo uporabljajo prvine neknižnega jezika (narečne besede, neknižne pogovorne besede) in slogovno zaznamovane besede (pomanjševalnice) ali ne.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 VLOGE SLOVENSKEGA JEZIKA V REPUBLIKI SLOVENIJI

Za večino prebivalcev Republike je slovenščina prvi jezik. To je materni jezik in se ga naučimo kot prvega, v njem najlažje razmišljamo, čustvujemo, doživljamo in razumevamo sebe in druge ter sporočamo drugim o sebi in svetu. Dobro obvladanje maternega jezika je pomembno z vsakega človeka; kdor ima težave pri sporazumevanju v materinščini, ima po navadi težave tudi pri vključevanju v družbo, pri delovanju v vsakdanjem življenju ter pri učenju tujih jezikov. Ni pomemben le za vsakega posameznika, pomemben je tudi za razvoj narodne zavesti, saj se z njim ukoreninjamo v kulturo lastnega naroda. (Križaj Ortar idr. 2008, 13)

Za predstavnike madžarske in italijanske manjšine ter za Rome in priseljence je slovenski jezik drugi jezik. Poleg svojega maternega jezika se morajo naučiti tudi slovenskega, ker je le-ta v Republiki Sloveniji državni in uradni jezik.

Slovenščina je državni jezik Republike Slovenije; to pomeni, da predstavlja Slovenijo kot samostojno državo. Pri ustnem in pisnem sporazumevanju ga uporabljajo državni organi (predsednik republike, policija, vojska, vlada, sodišče, parlament idr.), zapisan je na evrskih kovancih in v slovenskem jeziku je tudi himna.

Slovenščina je tudi uradni jezik; to pomeni, da uradovanje v državi poteka v slovenščini. V slovenščini morajo biti vsi javni napisi, imena podjetij, oglasi ... Slovenščina je jezik politike, znanosti in šolstva. Na območjih, na katerih živita madžarska in italijanska manjšina, je uradni jezik tudi madžarščina oz. italijanščina. Na teh območjih sta oba jezika enakopravna. (prav tam, 14)

2.1.1 Sporazumevanje v slovenskem jeziku

Za sporazumevanje v slovenskem jeziku je pomembna razvita sporazumevalna zmožnost; to je zmožnost kritičnega sprejemanja besedil raznih vrst ter zmožnost tvorjenja ustreznih, razumljivih, pravih in učinkovitih besedil raznih vrst. Je zelo kompleksna zmožnost in sestoji iz naslednjih gradnikov:

- motiviranost za sprejemanje/sporočanje,
- stvarno znanje prejemnika/sporočevalca,
- jezikovna zmožnost prejemnika/sporočevalca,
- pragmatična zmožnost prejemnika/sporočevalca,
- metajezikovna zmožnost prejemnika/sporočevalca.

Človek je edino bitje, ki se sporazumeva z besednim jezikom. Zato je pomemben gradnik njegove sporazumevalne zmožnosti t. i. jezikovna zmožnost. (Kapko idr. 2005, 5)

Pri tvorjenju besedil ne uporabljamo le posamičnih besed (beseda je temeljna enota besednega jezika), temveč moramo upoštevati tudi pravila skladnje oz. povezovanje besed v višje enote (slovnico) in pravila za čutno zaznavno oblikovanje besed ter višjih enot (pravorečje in pravopis). Slovnična pravila določajo, kako besede skladati v višje enote (besedne zveze, povedi, besedila), pravorečna, kako pravilno izgovoriti besede in višje enote, pravopisna pa, kako pravilno pisati besede in višje enote. Besedni jezik je torej dogovorjeni sestav besednih znamenj in pravil za tvorjenje besedil. (Kapko 2005, 5–6)

Vsaka beseda ima določeno slogovno oz. stilsko vrednost. Tiste, ki jih lahko uporabljamo v vseh okoliščinah (doma, v službi, v uradnih in neuradnih besedilih), saj z njimi poimenujemo predmetnost, so slogovno nezaznamovane besede. Tiste, ki pa poleg tega še razodevajo sporočevalca (njegovo razmerje do predmetnosti) in jih uporabljamo le v nekaterih okoliščinah, pa so slogovno zaznamovane. Med slogovno zaznamovane besede štejemo čustveno zaznamovane besede (ljubkovalnice, olepševalnice, otroške besede, slabšalnice, zmerljivke, kletvice, prostaške besede), besede, s katerimi izražamo pripadnost ožji družbeni skupini (sleng, žargon), besede, s katerimi razodevamo svojo družbeno vlogo (praktičnosporazumevalne besede,

uradovalne besede, strokovne besede), časovno zaznamovane besede (novejše besede, starinske oz. zastarele besede) in besede, s katerimi razodevamo svojo pokrajinsko pripadnost (narečja, pokrajinske pogovrne besede). (Križaj Ortar idr. 2000, 17–23)

Slovenski jezik je tisti dejavnik sporazumevanja, s katerim se sporazumevamo doma, v šoli in službi.

Prebivalci Slovenije živimo v različnih pokrajinskih enotah in različnih interesnih združbah, zato pri sporazumevanju uporabljamo različne zvrsti oz. različice slovenskega jezika. Slovenski jezik torej delimo v naslednje socialne zvrsti:

- knjižni jezik, ki je skupen vsem Slovencem in se ga naučimo v glavnem v šoli v dveh oblikah, in sicer kot zborni jezik (predpisana, strožja različica knjižnega jezika) in kot knjižni pogovorni jezik (bolj sporščena različica knjižnega jezika);
- neknjižni jezik, ki ga ne pišemo, uporabljamo ga v pogovoru. Neknjižne zvrsti so prostorsko in interesno omejene. Prostorske neknjižne zvrsti so tiste, ki jih ne govorimo na celotnem ozemlju Slovenije, temveč le na določenem območju (narečja, pokrajinski pogovorni jeziki). Med interesne neknjižne zvrsti pa spadajo tiste jezikovne različice, ki jih govorijo ljudje v različnih skupinah; nastanejo zaradi podobnih interesev (generacijskih – sleng, poklicnih – žargon, skrivnih – argo). (Bešter Turk 1999, 15)

2.2 PODROČJE JEZIKA V KURIKULUMU ZA VRTCE

Kurikulum za vrtce je nacionalni dokument, ki je bil sprejet leta 1999, vsebuje koncept in sistem predšolske vzgoje pri nas. V njem najdemo osnovna načela in cilje predšolske vzgoje za različna področja vzgoje in izobraževanja.

Med ta področja spadajo jezik, umetnost, gibanje, družba, narava in matematika. V procesu vzgoje in izobraževanja ima jezik dvojno vlogo. Je področje zase, torej posebno področje, hkrati pa je tudi načelo, ki povezuje vsa ostala področja. (Grginič 2007, 52)

Predšolsko obdobje je najpomembnejše obdobje za razvoj govora, zato je jezikovna dejavnost v tem obdobju izjemno pomembna. Jezikovna vzgoja v vrtcu vključuje široko polje sodelovanja in komunikacije z odraslimi, otroki, seznanjanje s pisnim jezikom in (skozi doživljanje) spoznavanje nacionalne ter svetovne književnosti. Otroci se v tem obdobju učijo izražati izkušnje, misli in čustva ter razumeti sporočila drugih. Jezikovne dejavnosti v vrtcu so povezane z vsemi jezikovnimi ravninami: s fonološko (glasoslovno), morfološko (oblikoslovno), skladijsko – pomensko in pragmatično, razvoj jezika pa je vpleten v vsa področja dejavnosti. (Kurikulum za vrtce 1999, 18–19)

Otroci se jezika učijo na različne načine. V vrtcu največkrat ob poslušanju vsakdanjih pogovorov in pripovedovanja literarnih besedil, ob poslušanju glasnega branja odraslih, s pripovedovanjem, opisovanjem, ob rabi jezika med igro (domišljajska igra, igra vlog, izštevanke, uganke, socialne igre), dramatizacijah, izmišljanju pesmi in zgodb, ob učenju od drugih otrok. Pomembna so tudi kratka besedila, ki so vezana na vsakodnevno življenje (npr. kratka sporočila, pripis komentarja k risbi ...), zblíževanje s knjigo kot pisnim prenosnikom in zgodnje navajanje na rabo knjige.

V vrtcu morajo imeti otroci možnost, da jih na njim ustrezní naèin seznanimo z nekaterimi jezikovnimi spoznanji, predstavimo razlike med socialnimi zvrstmi (knjižni, neknjižni jezik), jezikovnimi skupinami ... Če slovenščina ni prvi jezik otrok, mora vrtec prispevati k oblikovanju dobre podlage za kolektivno dvojezičnost na narodnostno mešanih področjih (na Obali, v delu Prekmurja) ter podlago za posameznikovo dvojezičnost – ta se kaže v spoštovanju odločitve staršev in otrok za učenje prvega, to je nedržavnega jezika, ob učenju drugega, to je državnega jezika, in v spodbujanju k učenju obeh jezikov). (Kurikulum za vrtce 1999, 18–19)

To določa 5. člen Zakona o vrtcih (1996), ki narekuje tudi, da vzgojno delo v vrtcih poteka v državnem, torej slovenskem jeziku:

»Vzgojno delo v vrtcih poteka v slovenskem jeziku.

Na obmoèjih, kjer živijo pripradniki slovenskega naroda in pripradniki italijanske narodne skupnosti in so opredeljena kot narodnostno mešana področja, se v skladu s posebnim zakonom v vrtcih, v katerih poteka vzgojno delo v slovenskem jeziku,

otroci seznanijo z italijanskim jezikom, v vrtcih, v katerih poteka vzgojno delo v italijanskem jeziku, pa s slovenskim jezikom.

Na območjih, kjer živijo pripadniki slovenskega naroda in madžarske narodne skupnosti in so opredeljena kot narodno mešana območja, poteka vzgojno delo v skladu s posebnim zakonom dvojezično, v slovenskem in madžarskem jeziku.«

2.2.1 Cilji jezikovnih dejavnosti

V Kurikulumu za vrtce so zapisani številni funkcionalni cilji, s pomočjo katerih vzgojiteljice načrtujejo ustrezne jezikovne dejavnosti. Simona Kranjc (Kranjc 1996/97, 137) v svojem članku zaradi razvejanosti, ki jo implicira jezikovno področje v vrtcu, te funkcionalne cilje opredeljuje v okviru štirih dejavnosti (govorna vzgoja, književna vzgoja, predopismenjevanje, knjižna vzgoja kot del informacijskega predopismenjevanja), globalni cilje pa navaja za področje v celoti.

2.2.1.1 Globalni cilji

Globalnih ciljev je v Kurikulumu za vrtce pet (v nadaljevanju v poševni pisavi). Vsakemu sledi kratka predstavitev, povzeta po S. Kranjc (Kranjc, 1996/97, 138–140).

– Otroci naj doživljajo okolje, v katerem se bodo pričeli zavedati statusa slovenskega jezika kot državnega jezika in jezika kot temelja lastne identitete.

V prvi cilj je vključeno obiskovanje gledališč, knjižnic in seznanjanje z različnimi mediji, hkrati pa naj bi se otroci zavedli, da je jezik pomemben del identitete oziroma sooblikovalec človekove osebnosti.

- Otroci naj doživljajo okolje, v katerem bodo razvili nejezikovne komunikacijske spretnosti za različne priložnosti.

Pri drugem cilju moramo otrokom nuditi možnost, da razvijejo različne nejezikovne spretnosti, med katere spadajo:

- zmožnost za izražanje svojih občutenj in čustev na različne načine,
  - raznovrten repertoar gest in izraznega gibanja telesa za komunikacijo,
  - menjavanje vlog v nejezikovni komunikaciji, torej geste in giba za različne oblike sporočanja (pogajanje, darovanje),
  - različni načini za nejezikovno izražanje želj,
  - zmožnost odzivati se na nejezikovno izražanje želj in predlogov drugih,
  - različni načini za izražanje domišljjskih idej.
- *Otroci naj doživljajo okolje, v katerem bodo razvili komunikacijske spretnosti za različne priložnosti.*

Pri tretjem cilju moramo otrokom nuditi možnost, da razvijejo različne jezikovne spretnosti, med katere spadajo:

- jezikovna spretnost v kontekstu realnosti, igre in reševanja problemov, hkrati pa tudi v bolj izoblikovanih kontekstih (s knjigami) in za naraščajoče kompleksne priložnosti (izražanje svojih občutij, spraševanje o namerah, pogajanje ...),
  - zmožnost za kotrastiranje realnosti in besedilne (domišljjske) stvarnosti,
  - igrivo zanimanje za ponavljajoče se glasove in besede, ritem, rimo in aliteracijo v literarnoumetnostnih besedilih,
  - prepoznavanje in uživanje v nesmiselnih zgodbah in rimah,
  - naraščajoča spretnost v okviru jezikovne komunikacije na vseh jezikovnih ravninah,
  - pričakovanje, da bo jezikovna komunikacija vir ugodja, zabave in reševanja problemov.
- *Otroci naj doživljajo okolje, v katerem bodo doživljali zgodbe in simbole lastne (in drugih) kultur.*

Za uresničitev tega cilja moramo otrokom nuditi možnost, da razvijejo:

- pristen odnos s primernim izborom slovenske in svetovne literature,
- pričakovanje, da lahko besede in knjige zabavajo, razveseljujejo, povzročajo udobje in navdušenje,
- znanje o tisku in njegovi uporabnosti,
- znanje o številkah in njihovi uporabnosti,
- pričakovanje, da lahko število zabava,

- predstavo o rabi matematičnih simbolov in konceptov (npr. dolžina, teža, klasifikacija, razvrščanje ...),
- sposobnost štetja.

- *Otroci naj doživljajo okolje, v katerem bodo odkrili različne možnosti in načine, kako naj bodo kreativni in ekspresivni.*

Za uresničitev tega cilja moramo otrokom omogočiti:

- lastno izkušnjo z različnimi načini izražanja svojih čustev ali informacij (npr. z risbo, zlaganjem kock, glasbo, igranjem vloge),
- jezikovno kreativnost (ustvarjanje nizov besed na podlagi glasovnih sorodnosti, nadaljevanje pravljice, lutkovno uprizorjanje pravljic ...),
- svoje poznavanje izbora umetnostnih del z različnih področij (literatura, glasba, likovna umetnost),
- pričakovanje, da glasba, slikanje, igra in ples lahko zabavajo.

2.2.2 Dejavnosti otrok in odraslih za uresničevanje prvega globalnega cilja

2.2.2.1 Dejavnosti otrok

Primerne dejavnosti otrok pri uresničevanju cilja v prvem starostnem obdobju (od 1. do 3. leta) so situacije, v katerih se uporablja slovenski jezik kot državni jezik. Sem spada branje otrokovi starosti primernih zgodbic, pesmic, lutkovnih iger, sodelovanje v prstnih igrar (bibarije), v akcijskih igrar, preprostih skupinskih ali individualnih plesih in rajalnih igrar. Otrok se srečuje s knjigami, posluša preproste zgodbe in se z odraslim pogovarja o predmetih na slikah in v okolju. S pomočjo knjig in drugega tiska, ki mu je ves čas na voljo, da se igra z njimi, spoznava vlogo simbolov in pisnega jezika. Otrok naj bi se srečeval z različnimi socialnimi zvrstmi slovenskega jezika. V vsakdanju komunikaciji naj bi bil priča različnim situacijam, v katerih je slovenski jezik samoumeven v vseh formalnih in neformalnih govornih položajih. Otroku ne smemo onemogočiti stika s knjižnim jezikom, hkrati pa mu s pretiranim vztrajanjem samo v knjižnem jeziku ne smemo onemogočiti vključevanja v

komunikacijski proces. V skupinah z izrazitim narečjem je priporočljivo vezati knjižni jezik najprej samo na omejeno število konkretnih govornih položajev.

V drugem starostnem obdobju (od 3. do 6. leta) pa otroku nudimo srečevanje z različnimi situacijami, v katerih se uporablja slovenki jezik kot državni jezik, hkrati pa mu nudimo tudi informacijo o tem, da v drugih državah obstajajo drugi državni jeziki. Ob srečevanju z drugimi jeziki otrok spoznava funkcijo jezika pri oblikovanju lastne identitete. V tem obdobju otroku prav tako omogočimo branje njegovi starosti primernih zgodbic, pesmic, lutkovnih iger, ugank. Vsebine naj doživlja v različnih medijih (avdio in video), obišče gledališko predstavo (igrano ali lutkovno), obišče filmsko predstavo, gleda risanke, obiskuje knjižnico (vrtčevsko ali splošno). Otroku dajemo ustrezen zgled, ob katerem bo sposoben razlikovati med socialnimi zvrstmi, ki so primerne za konkreten govorni položaj (knjižni pogovorni jezik : narečje). Uporaba knjižnega jezika naj se razširi na večje število govornih položajev. Otroci naj se srečujejo s situacijami, v katerih spoznavajo razlike med knjižnim jezikom in svojim narečjem ob konkretnih primerih, ki se pojavljajo v komunikaciji. Otroku naj sodeluje v komunikaciji v manjših skupinah ali v parih ter v komunikaciji z odraslimi in otroki, samostojno pripoveduje zgodbe, jih obnavlja in si izmišlja svoje. (Kurikulum za vrtce 1999, 20–22)

2.2.2.2 Vloga odraslih

Vloga odraslih pri jezikovni vzgoji v vrtcu je, da otroka pozorno opazujejo in so sposobni prepoznati njegov nebesedni stil, ki lahko vključuje tudi znakovni jezik (gluhi in gluhonemi otroci). Znati morajo pokazati svojo lastno govorico telesa in na situaciji ustrezn način z nebesednimi sredstvi vzpostaviti interakcijo z otroki, prepoznati možne nesporazume v nebesedni komunikaciji in se zavedati različnih kulturnih stilov nebesednega sporazumevanja. Odrasli se mora z otrokom pogovarjati v »neotroškem« jeziku in ga spodbujati pri uvajanju komunikacije ter pokazati, da ceni besedno sporazumevanje. Pri izbiri dejavnosti naj odrasli upošteva teme, ki jih otroci sami uvedejo v komunikacijo, in skuša te teme razširiti in poglobiti. Ko se pojavi priložnost za poglobljen pogovor z otrokom, je treba to čim bolj izkoristiti. Teme pogovorov so največkrat izkušnje in ljudi, s katerimi se otrok srečuje doma in v

vtcu. Otroku naj odrasli nudi možnost poslušanja različnih oblik sporočanja med odraslimi (pogajanje, razprava, načrtovanje).

Odrasli mora poznati tudi razvoj otroka in temu prilagoditi svoja pričakovanja glede otrokove jezikovne zmožnosti.

Pri spodbujanju jezikovne zmožnosti naj uporablja čim več različnih knjig z različnih področij (neumetnostna besedila), pravljic, pesmi, iger. Otroku omogoči, da se s knjigo igra. Spodbuja otroke k razpravljanju in pripovedovanju o prebranem. Uporablja tisk in črke v vsakdanjem kontekstu. Omogoča otroku dostop do za starostno obdobje najprimernejših virov, to je priročnikov, leksikonov, slovarjev.

Poskrbijo za to, da je otrokovo ime napisano na stvareh, ki mu pripadajo (obešalnik, ležalnik, zobna ščetka), in stvareh, ki jih otrok izdelava. Poleg imena je nalepljen še simbol ali fotografija, ki ga otrok lahko prepozna. (Kurikulum za vrtce 1999, 22–23)

2.3 NAČRTOVANJE JEZIKOVNIH DEJAVNOSTI IN UPORABA JEZIKA PRI IZVEDBI JEZIKOVNIH DEJAVNOSTI

Kurikulum za vrtce (1999) navaja, da na otrokov razvoj govora močno vpliva načrtovanje jezikovnih dejavnosti vzgojiteljev; v to je vključeno tako izbiranje tem pogovorov (otroku jih predlaga vzgojitelj, dati pa mu mora tudi možnost, da otrok sam predlaga teme, ki so mu blizu in ga zanimajo) kot sodobni govor, torej govor odraslih (vzgojiteljev). Stanje, ki se po raziskavah sodeč nekoliko razlikuje od predpisanega, je v veliki meri posledica mnenja odraslih, da je potrebno realnost v vsem prilagoditi otroku. Zato vzgojitelji v komunikaciji z otrokom pogosto uporabljajo pootročeni govor. Gre za afektivni govor odraslih, v katerem oponašajo otroke v izreki, se jim prilagajajo v besedišču (s pretiranim številom pomanjševalnic) in pri tvorbi povedi (kratke, preproste povedi). S tem otrokom zameglijo pravila ustrezne oziroma primerne razporeditve besed. (Kranjc 1996/97, 136)

Raziskovalci menijo, da je na to mnenje vplival tudi Vzgojni program za vzgojo in varstvo predšolskih otrok (1979), ki kot cilj za predšolske otroke navaja med drugim govorjenje v kratkih in pravilnih stavkih, medtem ko so otroci sposobni tvoriti daljše in zapletene povedi že okrog tretjega leta starosti. (Kranjc 1996/97, 136)

Avtorice raziskave, ki je preverjala, kakšen (negativen ali pozitiven) je učinek vrtca na govorni razvoj otrok in pripravljenost na šolo, opozarjajo, da gre v vrtcih, zlasti v oddelkih prve starostne skupine, za nekatere ne dovolj izkoriščene možnosti, ki jih različne dejavnosti v vrtcu ponujajo za razvoj otrokove jezikovne zmožnosti. Izsledki študije o tem, kako vzgojitelji rabijo govor v socialnih interakcijah z otroki in spodbujajo razvoj jezikovne zmožnosti otrok, so pokazali, da so se vzgojitelji, ki so delali na podlagi Kurikuluma za vrtce (1999), ki posebej poudarja vlogo rabe govora pri vseh dejavnostih v vrtcu, samo deloma razlikovali od vzgojiteljev, ki so delali na podlagi Vzgojnega programa za vzgojo in varstvo predšolskih otrok (1979). Ugotovile so tudi, da tako eni kot drugi pri načrtovanju dejavnosti v vrtcu najpogosteje rabijo regulativno funkcijo govora (zapovedi, ukazovanje, potrditev, prepovedovanje, opominjanje, preprečevanje, neodobravanje, grožnja, poziv, zbiranje in upoštevanje predlogov otrok, odzivanje na samostojne spodbude otrok). Avtorice zaključujejo, da so načini izvajanja jezikovnih dejavnosti in sporazumevanja z otroki pod močnim vplivom implicitnih teorij in da je zato proces počasen, povezan tudi z njihovim znanjem o zgodnjem govornem razvoju in ne zgolj z zapisanimi cilji in vsebinami v kurikularnih dokumentih. (Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju 2011, PSS za vrtce 2011, 11–12)

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 OPREDELITEV PROBLEMA

Za temo diplomske naloge sem se odločila na podlagi opazovanja dela vzgojiteljic; ugotovila sem namreč njihovo šibkost pri načrtovanju in izvedbi jezikovnih dejavnosti v vrtcu. Na primeru globalnega cilja s področja jezika »doživljanje statusa slovenskega jezika kot državnega jezika« (Kurikulum za vrtce 1999, 19) sem preverila, ali vzgojiteljice načrtujejo ustrezne jezikovne dejavnosti in kako jih nato izvedejo.

3.2 CILJI

V diplomski nalogi sem z raziskavo preučila delo vzgojiteljic od načrtovanja do izvedbe jezikovnih dejavnosti s področja slovenskega jezika. Preverila sem, kako vzgojiteljice razumejo globalni cilj s tega področja, da naj otroci doživljajo okolje, v katerem se bodo pričeli zavedati statusa slovenskega jezika kot državnega jezika in jezika kot lastne identitete.

Iz analize priprav vzgojiteljic sem skušala ugotoviti, ali vzgojiteljice izbirajo ustrezne (jezikovne) dejavnosti za uresničitev tega cilja in kako načrtovane dejavnosti realizirajo v izvedbeni dejavnosti. Med opazovanjem izvedbenih dejavnosti sem se osredotočila tudi na uporabo slovenskega knjižnega jezika vzgojiteljic: ali uporabljajo prvine neknižnega jezika (narečne besede, neknižne pogovorne besede) in slogovno zaznamovane besede (pomanjševalnice) ali ne.

3.3 RAZISKOVALNE HIPOTEZE

3.3.1 Raziskovalna vprašanja

1. Ali vzgojiteljice načrtujejo ustrezne jezikovne dejavnosti za uresničitev cilja »doživljanje statusa slovenskega jezika kot državnega jezika«?

2. Ali vzgojiteljice načrtovane jezikovne dejavnosti izvedejo v celoti?

3. Ali vzgojiteljice pri izvedbi načrtovanih jezikovnih dejavnosti uporabljajo prvine neknjižnega jezika (narečne besede, neknjižne pogovorne besede) in slogovno zaznamovane besede (pomanjševalnice)?

3.3.2 Hipoteze

1. Vzgojiteljice redko načrtujejo ustrezne jezikovne dejavnosti za uresničitev cilja »doživljanje statusa slovenskega jezika kot državnega jezika«.

2. Vzgojiteljice v celoti izvedejo načrtovane jezikovne dejavnosti.

3. Vzgojiteljice pri izvedbi načrtovanih jezikovnih dejavnosti uporabljajo prvine neknjižnega jezika (narečne besede, neknjižne pogovorne besede) in slogovno zaznamovane besede (pomanjševalnice).

3.4 METODA RAZISKOVANJA

3.4.1 Raziskovalna metoda

Uporabila sem deskriptivno in kavzalno-neeksperimentalno metodo pedagoškega raziskovanja (Sagadin 1993).

3.4.2 Vzorec

Raziskavo sem izvedla na priložnostnem vzorcu desetih vzgojiteljic v enem od kranjskih vrtcev. Pet opazovanih vzgojiteljic je z oddelka prvega starostnega obdobja, pet pa z drugega starostnega obdobja. Vzgojiteljice so stare od 25 do 51 let. Šest opazovanih vzgojiteljic je diplomiranih vzgojiteljic predšolskih otrok, štiri (starejše) so višje zdravstvene delavke. Opazovanje sem izvajala od 19. do 29. 1. 2011.

3.4.3 Pripomočki ter postopek zbiranja in obdelave podatkov

Podatke sem zbrala z opazovanjem (kot pripomoček sem uporabila kontrolno listo) in z analizo učnih priprav vzgojiteljic. V prilogah se nahaja deset učnih priprav (priloga 1 – Priloga 10); vsaki pripravi pa je sledi prepis posnetka ali zapisnik opazovanja (Priloga 1 a – Priloga 10 a). Podatke sem obdelala na nivoju deskriptivne statistike z navedbo frekvenc in odstotkov. Učne priprave vzgojiteljic bom analizirala na podlagi kvantitativne vsebinske analize. Pri interpretaciji sem upoštevala in vključevala tudi podatke iz zapiskov in snemanj opazovanj.

3.5 REZULTATI Z INTERPRETACIJO

V nadaljevanju prikazujem rezultate in interpretacijo opazovanj vzgojiteljic, ki si sledijo v zaporedju raziskovalnih vprašanj, navedenih v poglavju 3.3.1.

3.5.1 Ali vzgojiteljice načrtujejo ustrezne jezikovne dejavnosti za uresničitev cilja »doživljanje statusa slovenskega jezika kot državnega jezika«?

Pri prvem raziskovalnem vprašanju sem s pomočjo analize učnih priprav ugotavljala, ali vzgojiteljice načrtujejo ustrezne dejavnosti za uresničitev cilja »doživljanje statusa slovenskega jezika kot državnega jezika« ali ne. Vsaka vzgojiteljica je dobila navodilo, da naj načrtuje dejavnost, ki bo vključevala ta cilj oz. nekoliko razširjen cilj »Otroci naj doživljajo okolje, v katerem se bodo pričeli zavedati statusa slovenskega jezika kot državnega jezika in jezika kot temelja lastne identitete« (Kranjc 1996/97, 138). V vseh učnih pripravah je cilj naveden in tudi vzgojiteljice so potrdile, da so se s podobnimi dejavnostmi že srečale in jih tudi izvajale.

Tabela 1: Načrtovane jezikovne dejavnosti za uresničitev cilja »doživljanje statusa slovenskega jezika kot državnega jezika«

Vzgojiteljica (zaporedna številka)	Načrtovane dejavnosti za uresničitev cilja »doživljanje statusa slovenskega jezika kot državnega jezika«	Ustreznost jezikovnih dejavnosti glede na cilj		Število ustreznih oz. neustreznih dejavnosti glede na posamezno vzgojiteljico v (f)	
		DA	NE	DA v (f)	NE v (f)
1 (gl. Prilogo 1)	pogovor o obisku doma upokojencev		X	1	1
	ponavljanje programa za nastop v domu upokojencev	X			
2 (gl. Prilogo 2)	branje pravljice Potovanje vodnih kapljic (Vrtnica in oblaček) ob prikazu slik	X		2	1
	obnova pravljice	X			
	risanje v eko knjigo		X		
3 (gl. Prilogo 3)	igra <i>kdo me kliče</i>	X		3	1
	pogovor o osebnih lastnih imenih	X			
	pogovor o stvarnih lastnih imenih	X			
	pisanje tablic z imeni		X		
4 (gl. Prilogo 4)	igra <i>stol na moji desni je prazen</i>		X	0	3
	obris stopal, dlani		X		
	pogovor o delih telesa		X		
5 (gl. Prilogo 5)	pogovor o obnašanju v šivalnici		X	0	2
	obisk vrtčevske šivalnice		X		
6 (gl. Prilogo 6)	poslušanje zgodbic, pesmic	X		2	1
	obisk vrtčevske knjižnice	X			
	razporejanje knjig v knjižni kotiček		X		

7 (gl. Prilogo 7)	izbira med listanjem knjig o prometu in igranju z avtobomili igračkami		X	0	3
	prepoznavanje prevoznih sredstev, pogovor o tipičnih lastnostih prevoznih sredstev		X		
	igranje z avtomobili na plastični cesti		X		
8 (gl. Prilogo 8)	jutranji krog		X	0	3
	prepevanje in pripevanje pesmi		X		
	petje ob spremljavi (palčke)		X		
9 (gl. Prilogo 9)	iskanje umazanih blazinic		X	0	3
	obisk vrtčevske pralnice		X		
	igranje z lesenimi likalniki		X		
10 (gl. Prilogo 10)	jutranji krog		X	2	2
	bibarije	X			
	izdelajmo bibo		X		
	zapijmo in zaplešimo bibi <i>ringa ringa raja</i>	X			

Iz Tabele 1 je razvidno, da je pet vzgojiteljic načrtovalo delno ustrezne in delno neustrezne dejavnosti. Vzgojiteljic, ki glede na postavljeni cilj niso načrtovale ustreznih dejavnosti, je bilo prav tako pet. Nobena vzgojiteljica ni v celoti načrtovala ustreznih jezikovnih dejavnosti.

Od desetih vzgojiteljic, ki sem jih opazovala, je pet vzgojiteljic načrtovalo ustrezne dejavnosti, torej dejavnosti, kakršne navaja tudi Kurikulum za vrtce. Vse priprave so bile napisane površno, zato je bilo le iz teh petih razvidno, da so načrtovane dejavnosti ustrezne. Večina vzgojiteljic v pripravo vključuje tudi dejavnosti z drugih področji, predvsem jih uporabijo kot motivacijsko ali zaključno dejavnost.

Pri eni od priprav je kot osrednja dejavnost navedeno ponavljanje programa za nastop v domu upokoencev, deklamacije in dramska igra, pri čemer so pripisani

samo naslovi in besedila pesmi ter pravljice. K pripravi ni priložen podroben program. Ta priloga bi bila nujna, ker iz same priprave ni jasno, kdo deklamira določeno pesem ali na kateri način se izvede dramska igra. Ker pa je razvidno, da gre za jezikovno dejavnost, je priprava te vzgojiteljice interpretirana kot ustrezna z vidika raziskovalnega vprašanja, ki je postavljeno (gl. Prilogo 1).

Druga ustrezna priprava je priprava vzgojiteljice, ki se je osredotočila na branje in obnavljanje otrokom še neznane pravljice. Med vsemi desetimi analiziranimi pripravami je bila ta edina, ki je vsebovala podrobno predstavitev pravljice. Čeprav je taka dejavnost ena enostavnejših in zagotovo ustreznih na področju jezika, je zanimivo, da si jo je izbrala le ona. V predstavitev pravljice je vključila tudi slikovni prikaz zgodbe (gl. Prilogo 2).

Med ustrezno načrtovane dejavnosti sem uvrstila pripravo, ki je prav tako površna, a vseeno dovolj natančna, da sem lahko ugotovila, da gre za jezikovne dejavnosti. Ta vzgojiteljica je izbrala med vsemi najprimernejšo temo in dejavnosti – imena, saj imena določajo status jezika kot državnega jezika in so hkrati temelj lastne identitete. Že v uvodni dejavnosti, ki sicer ni jezikovna, ampak bolj družbena, je načrtovano klicanje po imenih, kar je ustrezen uvod za osrednjo dejavnost. V osrednji dejavnosti je predviden pogovor z otroki o osebnih lastnih imenih (kdo otroku izbere ime, zakaj so starši izbrali tako ime, katera imena imajo bratje, sestre) in o stvarnih lastnih imenih (kaj vse, s čimer se srečujemo, ima ime, knjige, risani junaki, trgovine, zakaj imajo te stvari imena) (gl. Prilogo 3).

Kot četrta ustrezna je priprava, v kateri vzgojiteljica načrtuje obisk vrtčevske knjižnice. Iz priprave je razvidno, da gre za načrtovane jezikovne dejavnosti, saj je poleg obiska knjižnice, ki je samo po sebi že ustrezna dejavnost, ki uresničuje cilj (če je tudi izvedena v skladu s Kurikulom), predvideno tudi poslušanje in branje pesmic iz knjig, s katerimi se srečajo v knjižnici (gl. Prilogo 6).

Zadnja od petih ustreznih priprav je priprava vzgojiteljice jasličnega oddelka. Glede na starost otrok je vzgojiteljica izbrala za osrednjo temo bibarije. Načrtovano je izvajanje bibarij z vsakim otrokom posebej, tako da se res vsi srečajo s tem. Predvidena je tudi igra *ringa ringa raja*. Izvajanje bibarij in rajalnih iger v prvem

starostnem obdobju navaja tudi Kurikulum za vrtce, torej lahko to pripravo uvrstimo med primerno napisane in dejavnosti, ki jih navaja, med ustrezne jezikovne dejavnosti za uresničevanje cilja (gl. Prilogo 10).

Pri analizi ostalih petih priprav sem ugotovila, da ali niso dovolj natančne, da bi bilo razvidno, da gre za načrtovanje jezikovnih dejavnosti, ali pa dejavnosti sploh niso bile jezikovne.

Najmanj primerna priprava od vseh je tista, v kateri vzgojiteljica načrtuje dejavnost, v kateri otroci spozavajo levo in desno stran ter parne dele telesa (leva in desna roka, noga, uho ...). Kot motivacijska je predvidena igra *stol na moji desni je prazen*, ki ni niti podrobno opisana, da bi bilo možno ugotoviti, ali vključuje prvine jezikovnih dejavnosti ali ne. Nato se osredotoči na obris stopal in dlani, kar je tipično gibalna dejavnost (zavedanje delov telesa). Vse skupaj v zaključku združi s pogovorom o parnih delih telesa; to pa spet ni ustrezna jezikovna dejavnost (gl. Prilogo 4).

Kar dve od priprav imata temo spoznavanje poklicev. S tako temo bi sicer bilo možno načrtovati ustrezne jezikovne dejavnosti že samo s tem, če bi katera od vzgojiteljic v pripravi navedla, o čem se bodo pri spoznavanju poklica pogovarjali, katere nove besede bodo otroci usvojili, kakšna bo (jezikovna) naloga otrok pri tej dejavnosti ..., vendar nobena priprava ne vsebuje česa podobnega. Pri pripravi, v kateri je načrtovano spoznavanje poklica pralec, ni niti ena dejavnost opisana kot jezikovna (iskanje umazanih blazin po igralnici, opazovanje postopka pranja, igra z lesenimi likalniki) (gl. Prilogo 9). V drugi pripravi, v kateri je predvideno, da otroci obišejo vrtčevsko šivalnico, so v pripravi kot učne metode navedeni pogovor in izkustveno učenje, vendar ni nič od tega podrobneje opisano, tako ne moremo vedeti, kaj bodo te tri metode vsebovale, predvsem pa ne, kaj bo v tem jezikovnega (gl. Prilogo 5).

Neustrezni sta še dve pripravi vzgojiteljic jasličnega oddelka. Ena od vzgojiteljic se je odločila za pripravo, vezano na temo promet. Tudi tu bi se dalo temo dobro izkoristiti in izpeljati ustrezno jezikovno dejavnost, vendar se vzgojiteljica v pripravi bolj usmeri na igro in prepoznavanje prevoznih sredstev kot pa na načrtovanje jezikovnih dejavnosti (gl. Prilogo 7).

Zadnja med neustreznimi pa je priprava, v kateri je predvideno prepevanje in pripevanje pesmic, ki jih otroci že poznajo. Glede na to, da gre za otroke, stare od enega do dveh let, je ta priprava interpretirana kot neustrezna, saj ne gre za jezikovno dejavnost (otroci se namreč le srečajo z že znanim besedilom) ki bi dosegla uresničitev zastavljenega cilja (gl. Prilogo 8).

Hipoteza – Vzgojiteljice redko načrtujejo ustrezne dejavnosti za uresničitev cilja »doživljanje statusa slovenskega jezika kot državnega jezika« – je zavrnjena, saj je ustreznih priprav petdeset odstotkov. Če povzamem, lahko rečem, da je glede na opazovano skupino vzgojiteljic načrtovanje jezikovnih dejavnosti slabo. Ker so priprave površne, sklepam, da se opazovane vzgojiteljice ne srečajo velikokrat z načrtovanjem jezikovnih dejavnosti. Področje jezika že sam Kurikulum navaja kot enega pomembnejših, ker povezuje vsa ostala področja. Ustrezna jezikovna dejavnost je zelo potrebna tudi zato, ker je predšolsko obdobje najpomembnejše v jezikovnem razvoju otrok, tega pa po mojem mnenju vzgojiteljice velikokrat ne upoštevajo in se pri načrtovanju osredotočajo na dejavnosti z drugih področij.

3.5.2. Ali vzgojiteljice načrtovane jezikovne dejavnosti izvedejo v celoti?

Drugo raziskovalno vprašanje se nanaša na izvedbo dejavnosti, ki so načrtovane v pripravah vzgojiteljic. Opazovala sem, v kolikšni meri vzgojiteljice izvedejo načrtovane dejavnosti, torej ali jih izvedejo v celoti, ali izvedejo katero od dejavnosti, ki je v pripravi niso načrtovale ali pa katero od načrtovanih izpustijo. Že pred izvedbo je nekaj vzgojiteljic potrdilo, da pride včasih do sprotne, spontane izvedbe dejavnosti, ki so drugačne od tistih v pripravi. Kot najpogostejši razlog za to so navedle število otrok, ki so tisti dan v skupini in (ne)zainteresiranost otrok za načrtovane in izvajane dejavnosti.

Tabela 2: Načrtovane jezikovne dejavnosti v izvedbi

Vzgojiteljica (zaporedna številka)	Načrtovane (jezikovne) dejavnosti	Izvedena (jezikovna dejavnost)			Število v celoti izvedenih (jezikovnih) dejavnosti v (f)
		DA	DELOMA	NE	
1 (gl. Prilogo 1 a)	pogovor o obisku doma upokojencev	X			2
	ponavljanje programa za nastop v domu upokojencev	X			
2 (gl. Prilogo 2 a)	branje pravljice Potovanje vodnih kapljic (Vrtnica in oblaček) ob prikazu slik	X			3
	obnova pravljice	X			
	risanje v eko knjigo	X			
3 (gl. Prilogo 3 a)	igra <i>kdo me kliče</i>	X			3
	pogovor o osebnih lastnih imenih	X			
	pogovor o stvarnih lastnih imenih		X		
	pisanje tablic z imeni	X			
4 (gl. Prilogo 4 a)	igra <i>stol na moji desni je prazen</i>	X			3
	obris stopal, dlani	X			
	pogovor o delih telesa	X			
5 (gl. Prilogo 5 a)	pogovor o obnašanju v šivalnici	X			2
	obisk vrtčevske šivalnice	X			
6 (gl. Prilogo 6 a)	poslušanje zgodbic, pesmic	X			1
	obisk vrtčevske knjižnice	X			
	razporejanje knjig v knjižni kotiček	X			

7 (gl. Prilogo 7 a)	izbira med listanjem knjig o prometu in igranju z avtobomili igračkami	X			2
	prepoznavanje prevoznih sredstev, pogovor o tipičnih lastnostih prevoznih sredstev		X		
	igranje z avtomobili na plastični cesti	X			
8 (gl. Prilogo 8 a)	jutranji krog	X			3
	prepevanje in pripevanje pesmi	X			
	petje ob spremljavi (palčke)	X			
9 (gl. Prilogo 9 a)	iskanje umazanih blazinic	X			2
	obisk vrtčevske pralnice		X		
	igranje z lesenimi likalniki	X			
10 (gl. Prilogo 10 a)	jutranji krog	X			4
	bibarije	X			
	izdelajmo bibo	X			
	zapijmo in zaplešimo bibi <i>ringa ringa raja</i>	X			

Iz Tabele 2 je razvidno, da je sedem vzgojiteljic v celoti izvedlo načrtovane dejavnosti, tri pa so dejavnosti izvedle le deloma.

Izvedbena dejavnost s temo obisk doma upokojencev je bila prva taka, ki je bila izvedena v celoti. Najprej so se otroci z vzgojiteljico pogovorili o tem, kako se je v domu upokojencev potrebno obnašati oz. so to samo ponovili, ker je bilo iz izvedene dejavnosti razvidno, da so se o tem že pogovarjali, saj je pogovor potekal tako, da je vzgojiteljica spraševala, otroci pa odgovarjali in so vse znali povedati. Tudi drugi del, ponavljanje programa za nastop v domu upokojencev, je bil izveden v celoti. Ponovili so vse, kar je zapisano v pripravi, in vadili tudi nastopanje (kako se postavijo, da stopi tisti, ki nastopa, pred ostale otroke ...) (gl. Prilogo 1 a).

Tudi vzgojiteljica, ki se je odločila za branje in obnovo pravljice, je s skupino v celoti izvedla načrtovane dejavnosti. Otroci so sedeli v krogu, da so lahko vsi videli vzgojiteljico, ona jim je glasno brala in kazala slike. Med branjem je dodala še kakšno vprašanje in razlago, predvsem pri pojmi, ki so bili otrokom novi in tuji. Kot načrtovano, so prebrano pravljico skupaj obnovili, za zaključek pa še risali v eko knjige. Zanimivo pri tem nastopu je bilo predvsem to, da naj bi vzgojiteljica otrokom brala neznano pravljico, pa so nekateri otroci sodelovali, kot bi pravljico že dobro poznali. Dejavnost je bila izvedena v eni najstarejših skupin, zato so tudi vsi otroci že znali pisati (s pomočjo slik s črkami na steni) (gl. Prilogo 2 a).

Priprava na temo leva – desna je bila sicer prej interpretirana kot neustrezna z vidika načrtovanja jezikovnih dejavnosti, vendar sem pri tem drugem raziskovalnem vprašanju opazovala ustreznost izvedbe načrtovanih dejavnosti. Vzgojiteljica je načrtovane dejavnosti (ki pa niso jezikovne) izvedla v celoti, kot je bilo načrtovano v pripravi. Najprej so se kar nekaj časa igrali igro stol na moji desni, ker so bili otroci mlajši in so potrebovali kar nekaj časa, da so usvojili igro. Tudi ostale dejavnosti – obris stopal in dlani ter pogovor o delih telesa – so bile izvedene, vendar vsi otroci niso sodelovali (gl. Prilogo 4 a).

Vzgojiteljica, ki je načrtovala obisk vrtčevske šivalnice, je izvedla dejavnosti v celoti. Po pogovoru o obnašanju v šivalnici in iskanju stvari, ki jih šivilja šiva, so se otroci odpravili v šivalnico in pogledali, kaj vse šivilja potrebuje za šivanje in jo opazovali, kako šiva predpasnik. Če bi vzgojiteljica načrtovanje in izvedbo dejavnosti vsaj malo usmerila k jezikovnem vidiku, bi bil lahko obisk šivalnice ustrezna tema, vendar je bila izvedba prav tako skopa kot načrtovanje (gl. prilogo 5 a).

Skupina, ki je obiskala vrtčevsko knjižnico, je z vzgojiteljico izvedla načrtovane dejavnosti v celoti. Načrtovane dejavnosti so bile nekoliko zahtevnejše (čeprav v pripravi mogoče prepovršno opisane), a ker gre za skupino starejših otrok, ni bilo težav pri celotni izvedbi le-teh. Kljub občutku, da zadnja načrtovana dejavnost – razporejanje knjig v knjižni kotic – ne bo mogla biti izvedena, kot je bila zamišljena, ker je bila to zadnja dejavnost in je motivacija otrok že popustila, so otroci brez težav pravilno in ustrezno razporedili knjige na police (gl. Prilogo 6 a).

Naslednja vzgojiteljica, ki je v celoti izvedla načrtovane dejavnosti, je še ena od tistih, ki je sicer načrtovala neustrezne jezikovne dejavnosti. Dejavnosti so bile izvedene v celoti, vendar niso bile jezikovne. Gre za eno od jasličnih skupin, v kateri so otroci najprej izvedli jutranji krog (ki ga izvajajo vsak dan) – igrarča Medo pozdravi vse otroke in jih prešteje – nato pa so prepevali in pripevali pesmi najprej brez glasbene spremljave, nato pa še z njo. Celotne dejavnosti je bilo zelo hitro konec (gl. Prilogo 8 a).

V celoti so bile izvedene dejavnosti še ene vzgojiteljice v jaslični skupini. Vzgojiteljica, ki je za osrednjo temo izbrala bibarije, je za sicer skupino mlajših otrok načrtovala kar štiri različne dejavnosti, a je vse načrtovane dejavnosti tudi izvedla. Jutranji krog (pozdrav otrok in petje pesmi Mi se imamo radi) tudi ta skupina – tako kot prejšnja – izvaja vsak dan, zato s tem ni bilo težav. Vzgojiteljica je bibarije izvedla z vsemi otroki (pomagala ji je pomočnica). Med izdelovanjem bibe vsi otroci niso ves čas sodelovali, medtem ko so pri zaključni dejavnosti (ringa ringa raja) sodelovali prav vsi (gl. Prilogo 10 a).

Vzgojiteljica, ki je načrtovala najustreznejše jezikovne dejavnosti, je napisala površno pripravo, zato tudi dejavnosti niso bile izvedene v celoti. Ta vzgojiteljica je namreč (tako kot tudi ostali dve, ki nista v celoti izvedli načrtovanih dejavnosti) izvedla več dejavnosti od načrtovanih. Pri tretji dejavnosti, v kateri je v pripravi načrtovala pogovor o stvarnih lastnih imenih, v pripravi ni navedla, da bo uporabila tudi material. Za pomoč in boljše razumevanje je namreč pripravila razne izrezke z naslovi revij, fotografije z ustanovami, škatlice zdravil ... Poleg tega pa v pripravi ni načrtovano niti zapisovanje novo usvojenega znanja na plakat. Otroci so namreč na velik paket v igralnici zapisali vse nove stvari, ki so se jih pri dejavnosti naučili; to je primeren zaključek jezikovnega dela dejavnosti (gl. Prilogo 3 a).

Pri dejavnosti na temo promet je bilo tudi izvedenih več dejavnosti, kot jih je bilo načrtovanih. K osrednji dejavnosti je vzgojiteljica vključila še petje pesmi o avtu in tudi med listanjem knjig je bilo sodelovanje podrobnejše, kot je opisano v pripravi. Otroci s pomočjo vzgojiteljice niso le prepoznavali prevoznih sredstev, ugotavljali, kako se le-ta oglašajo, po čem jih prepoznamo, temveč so utrjevali tudi barve, števila ter podrobno pregledali dele določenih prevoznih sredstev (gl. Prilogo 7 a).

Zadnja od treh vzgojiteljic, ki je izvedla več, kot načrtovala, je vzgojiteljica, ki se je s skupino odpravila na obisk v vrtčevsko pralnico. V pripravi načrtuje le ogled postopka od pranja do zloženega perila, medtem ko si v izvedbi ta postopek zelo natančno ogledajo. Ker je to skupina mlajših otrok, jih je vzgojiteljica ves čas spodbujala z vprašanji in so nanje odgovarjali na podlagi ugotovitev (npr. kakšno je perilo, ko je oprano, mokro ali suho). Zelo podrobno in njim razumljivo jim je predstavila vse napise in oznake, s katerimi so se srečali pri ogledu in na poti iz igralnice v pralnico. Vključila je tudi pogovor o tem, da so vsi napisi v slovenskem (državnem) jeziku; s tem je bil deloma izpolnjen cilj, vendar ker ta dejavnost ni zapisana v pripravi, je bila ta priprava prej interpretirana kot neustrezna (gl. Prilogo 9 a).

Hipoteza – **Vzgojiteljice v celoti izvedejo načrtovane jezikovne dejavnosti** – je potrjena, saj je od desetih vzgojiteljic sedem vzgojiteljic v celoti izvedlo načrtovane (jezikovne) dejavnosti. Tri, ki dejavnosti niso izvedle v celoti, pa so izvedle več dejavnosti, kot so jih načrtovale.

Po pogovoru s temi tremi vzgojiteljicami je bilo ugotovljeno, da je ena vzgojiteljica dodala nekaj dejavnosti predvsem zato, da celotna dejavnost ne bi bila prehitro končana, drugi dve pa sta izvedeno sicer načrtovali, vendar nista vsega zapisali v pripravo.

Nobena ni nobene načrtovane dejavnosti izpustila ali je nadomestila s katero drugo. Na podlagi ugotovljenega sklepam, da vzgojiteljice večinoma v celoti izvajajo načrtovane dejavnosti in jih redko prilagodijo glede na situacijo; to potrjujejo tudi same.

3.5.3 Ali vzgojiteljice pri izvedbi načrtovanih jezikovnih dejavnosti uporabljajo prvine neknjižnega jezika (narečne besede, neknjižne pogovorne besede) in slogovno zaznamovane besede (pomanjševalnice)?

Opazovala sem uporabo jezika vzgojiteljic med izvajanjem dejavnosti in sproti beležila uporabo prvin neknjižnega jezika in slogovno zaznamovanih besed.

Tabela 3: Uporaba prvin neknjižnega jezika (narečne besede, neknjižne pogovorne besede)

Vzgojiteljica (zaporedna številka)	Načrtovane (jezikovne) dejavnosti	Uporaba prvin neknjižnega jezika		Uporaba prvin neknjižnega jezika glede na posamezno vzgojiteljico skupaj v (f)	
		DA	NE	DA	NE
1	pogovor o obisku doma upokojencev	X		2	0
	ponavljanje programa za nastop v domu upokojencev	X			
2	branje pravljice Potovanje vodnih kapljic (Vrtnica in oblaček) ob prikazu slik	X		3	0
	obnova pravljice	X			
	risanje v eko knjigo	X			
3	igra <i>kdo me kliče</i>	X			
	pogovor o osebnih lastnih imenih	X			

	pogovor o stvarnih lastnih imenih	X		4	0
	pisanje tablic z imeni	X			
4	igra stol na moji desni je prazen	X		3	0
	obris stopal, dlani	X			
	pogovor o delih telesa	X			
5	pogovor o obnašanju v šivalnici	X		2	0
	obisk vrtčevske šivalnice	X			
6	poslušanje zgodbic, pesmic	X		3	0
	obisk vrtčevske knjižnice	X			
	razporejanje knjig v knjižni kotichek	X			
7	izbira med listanjem knjig o prometu in igranju z avtobomili igračami	X		3	0
	prepoznavanje prevoznih sredstev, pogovor o tipičnih lastnostih prevoznih sredstev	X			
	igranje z avtomobili na plastični cesti	X			
8	jutranji krog	X		3	0
	prepevanje in pripevanje pesmi	X			

	petje ob spremljavi (palčke)	X			
9	iskanje umazanih blazinic	X		3	0
	obisk vrtčevske pralnice	X			
	igranje z lesenimi likalniki	X			
10	jutranji krog	X		4	0
	bibarije	X			
	izdelajmo bibo	X			
	zapijmo in zaplešimo bibi <i>ringa ringa raja</i>	X			

Iz Tabele 3 je razvidno, da vseh deset vzgojiteljic uporablja prvine neknjižnega jezika.

Vzgojiteljice najpogosteje uporabljajo neknjižne pogovorne besede, uporabe narečnih besed je precej manj (gl. Priloge 1 a–10 a). Predvidevam, da vzgojiteljice ne uporabljajo narečnih besed zato, ker sem opazovanja izvedla v enem od kranjskih vrtcev (v mestu se narečje ne govori), temveč se pojavljajo le neknjižne pogovorne besede, tj. predvsem izpuščanje nenagalšenih samoglasnikov.

Tabela 4: Uporaba slogovno zaznamovanih besed (pomanjševalnic)

Vzgojiteljica (zaporedna številka)	Načrtovane (jezikovne) dejavnosti	Uporaba slogovno zaznamovanih besed (pomanjševalnic)		Uporaba prvin slogovno zaznamovanih besed (pomanjševalnic) glede na posamezno vzgojiteljico skupaj v (f)	
		DA	NE	DA	NE
1	pogovor o obisku doma upokojencev	X		2	0
	ponavljanje programa za nastop v domu upokojencev	X			
2	branje pravljice Potovanje vodnih kapljic (Vrtnica in oblaček) ob prikazu slik	X		3	0
	obnova pravljice	X			
	risanje v eko knjigo	X			
3	igra <i>kdo me kliče</i>	X		4	0
	pogovor o osebnih lastnih imenih	X			
	pogovor o stvarnih lastnih imenih	X			
	pisanje tablic z imeni	X			

4	igra stol na moji desni je prazen	X		3	0
	obris stopal, dlani	X			
	pogovor o delih telesa	X			
5	pogovor o obnašanju v šivalnici	X		2	0
	obisk vrtčevske šivalnice	X			
6	poslušanje zgodbic, pesmic	X		3	0
	obisk vrtčevske knjižnice	X			
	razporejanje knjig v knjižni kotiček	X			
7	izbira med listanjem knjig o prometu in igranju z avtobomili igračami	X		3	0
	prepoznavanje prevoznih sredstev, pogovor o tipičnih lastnostih prevoznih sredstev	X			
	igranje z avtomobili na plastični cesti	X			
8	jutranji krog	X		3	0
	prepevanje in pripevanje pesmi	X			
	petje ob spremljavi (palčke)	X			
9	iskanje umazanih blazinic	X			

	obisk vrtčevske pralnice	X		3	0
	igranje z lesenimi likalniki	X			
10	jutranji krog	X		4	0
	bibarije	X			
	izdelajmo bibo	X			
	zapijmo in zaplešimo bibi <i>ringa ringa raja</i>	X			

Iz Tabele 4 je razvidno, da vseh deset vzgojiteljic uporablja tudi slogovno zaznamovane besede (pomanjševalnice).

Od slogovno zaznamovanih besed vzgojiteljice uporabljajo pomanjševalnice. (glej priloge 1a –10a).

Hipoteza – **Vzgojiteljice pri izvedbi načrtovanih jezikovnih dejavnosti uporabljajo prvine neknjižnega jezika (narečne besede, neknjižne pogovorne besede) in slogovno zaznamovane besede (pomanjševalnice)** – je potrjena, saj je vsaka od opazovanih vzgojiteljic uporabljala prvine neknjižnega jezika in slogovno zaznamovane besede (pomanjševalnice). Uporabe slogovno zaznamovanih besed je sicer manj, vendar je upraba le-teh neprimerna pri izvedbi dejavnosti v predšolskem obdobju. Poleg pomanjševalnic strokovnjaki odsvetujejo tudi uporabo afektiranega govora odraslih, v katerem oponašajo otroke v izreki in oblikovanju. Tak govor je ne le nepotreben, temveč celo moteč in zavajajoč v otrokovem govornem razvoju. (Kranjc 1996/97, 136)

4 ZAKLJUČEK

Kot smo predvidevali, je bilo v raziskavi ugotovljeno, da (opazovane) vzgojiteljice kljub temu, da je jezikovno področje v vrtcu izjemno pomembno, ne načrtujejo ustreznih jezikovnih dejavnosti za uresničitev cilja »doživljanje statusa slovenskega jezika kot državnega jezika« (Kurikulum za vrtce, 1999). Le nekatere izmed njih so načrtovale dejavnosti, kakršne Kurikulum navaja kot primerne za uresničevanje cilja in primerne za določeno starostno skupino otrok. Po analizi priprav in opazovanja izvedenih dejavnosti sklepamo, da večina vzgojiteljic povezuje področje jezika z dejavnostmi, v katerih otroci usvajajo nove besede, oblikujejo povedi, so aktivni v pogovoru z odraslimi in drugimi otroki ter se srečujejo z literarnimi deli, vendar pri tem posebej ne poudarjajo vloge slovenskega jezika kot državnega jezika. Nobena od vzgojiteljic ni načrtovala dejavnosti, v okviru katerih bi otrokom npr. predstavila slovensko kulturo in jo primeljala z drugimi kulturami; tako bi otroci lahko doživeli status slovenskega jezika kot državnega jezika. Le dve sta posebej poudarili vlogo slovenščine v Republiki Sloveniji, to pa je glede na vzorec (deset vzgojiteljic) malo. Potrditi ne moremo, lahko pa predvidevamo, da vzgojiteljice, ki niso načrtovale ustreznih dejavnosti, pri načrtovanju jezikovnih (in mogoče tudi drugih) dejavnosti ne uporabljajo Kurikuluma, ker so preveč predane rutini in načrtujejo dejavnosti, ki jih poznajo in uporabljajo že več let, oz. za katere menijo, da so ustrezne, pa lahko sploh niso.

Predvidevali smo tudi, da bodo vzgojiteljice v pripravi načrtovane dejavnosti v celoti izvedle; raziskava je to potrdila. Nekatere so izvedle določene dejavnosti, ki jih v pripravi niso načrtovale (oz. kot se je izkazalo v kasnejšem pogovoru z njimi, so jih načrtovale v mislih, a ne zapisale v pripravi). Do izvedbe dodatnih dejavnosti verjetno pride tudi zaradi sprotne prilagajanja dejavnosti glede na sodelovanje otrok in razpoložljiva sredstva.

V raziskavi se je tudi pokazalo, da v izvedenih dejavnostih vzgojiteljice govorijo neprimeren slovenski jezik. Nobena od desetih vzgojiteljic v pogovoru z otroki ni uporabljala povsem ustreznega jezika; tj. knjižnega pogovornega jezika. Tudi tokrat sklepamo, da prihaja do uprabe prvin neknjižnega jezika (narečne besede, neknjižne

pogovorne besede) in slogovno zaznamovanih besed (pomanjševalnice) zaradi rutine, ki vzgojiteljice spremlja vsak dan njihovega dela v vrtcu. Predvidevamo, da jih ta vsakodnevna rutina obremenjuje in zato pozabijo, da je potrebno upoštevati nekatere navedke Kurikuluma, v katerih je načrtovano, da se otroci v določenih govornih položajih v vrtcu srečajo s knjižnim jezikom. Menimo, da je razlog za uporabno neprimerne socialne zvrsti jezika tudi odnos do otrok ter pokrajinska pripadnost. Raziskava je bila izvedena v enem od kranjskih vrtcev; na Gorenjskem se neknjižne pogovorne besede od knjižnih razlikujejo predvsem v izpuščanju nenaglašanih samoglasnikov.

Na podlagi vsega ugotovljenega lahko povzamemo, da so vzgojiteljice na področju jezikovnih dejavnosti šibke, zato bi bilo potrebno to popraviti. Ker imajo očitno premalo izkušenj z načrtovanjem in izvedbo ustreznih jezikovnih dejavnosti, ki bi uresničevale prvi globalni cilj »doživljanje statusa slovenskega jezika kot državnega jezika«, bi bila ena od možnih rešitev kratek, a izčrpen seminar o ustreznih jezikovnih dejavnostih v različnih starostnih obdobjih in o otrokovem govornem razvoju. Vzgojiteljice naj bi se znebile mnenja, da je treba realnost v vsem prilagoditi otroku. Tako bi bilo pri sporazumevanju z otroki verjetno tudi mnogo manj uporabe afektivnega govora; v njem se odrasli otrokom prilagajajo v besedišču (s pretiranim številom pomanjševalnic) in v skladanju besed v povedi (tvorijo kratke/preproste povedi) ter oponašajo otroke v izreki. Seveda pa bi se načrtovanje in izvedba jezikovnih dejavnosti v vrtcu lahko izboljšala le z zavzetostjo vzgojiteljic samih.

VIRI IN LITERATURA

- Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju. (2011). (<http://www.belaknjiga2011.si/pss.php>, pridobljeno 16. 6. 2011).
- Grginič, M. (2007). Porajajoča se pismenost v predšolskem obdobju. Ljubljana: Supra.
- Kapko D., Cajhen N., Drusany N., Križaj Ortar M., , Bešter Turk M. (2005). Gradim slovenski jezik 5, priročnik za učitelje. Ljubljana: Rokus.
- Kranjc, S. (1996/97). Slovenščina v vrtcu. Jezik in slovstvo, 42, št. 4–5, 135–146.
- Križaj Ortar, M., Bešter Turk, M., Končina, M., Bavdek, M., Poznanovič, M., Ambrož, D., Židan, S. (2008). Na pragu besedila 1. Ljubljana: Rokus Klett.
- Križaj Ortar, M., Bešter Turk, M., Končina, M., Bavdek, M., Poznanovič, M. (2000) Na pragu besedila 2. Ljubljana: Rokus.
- Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.
- Sagadin, J. (1993). Poglavlja iz metodologije pedagoškega raziskovanja. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.
- Zakon o vrtcih (1996). Uradni list RS, št. 601-01/90-1/31 - ZVrt-UPB2.

PRILOGE

Priloga 1

Priprava nastopa št. 1

PRIPRAVA NA NASTOP PODROČJE JEZIK

VZGOJITELJICA:

DATUM IZVEDBE: 19.1.2011

ČAS: 9.00 – 9.30

STAROST OTROK: 3-6 let

ŠTEVILO OTROK: 18

PROSTOR: igralnica

TEMA: Nastop v domu upokojncev

GLOBALNI CILJI:

- spodbujanje ustvarjalnosti
- poslušanje, razumevanje in doživljanje jezika
- doživljanje okolja, v katerem se bodo otroci pričeli zavedati statusa slovenskega jezika kot državnega jezika in jezika kot temelja lastne identitete

CILJI:

- otrok ob pravljici doživlja ugodje, veselje, zabavo .
- otrok posluša, samostojno pripoveduje, obnavlja .
- otrok se izraža s kretnjami in gibi telesa.
- otrok se uči samostojno pripovedovati.
- otrok razvija sposobnost miselnega in čustvenega sodelovanja v literarnem svetu.
- ob poslušanju in pripovedovanju pravljice razvija zmožnost domišljiske rabe jezika; s književno osebo se identificira ter doživlja književno dogajanje.

OBLIKE DELA: skupna, individualna

OSTALA PODROČJA: gibanje, umetnost

DEJAVNOSTI:

Z otroki ponavljamo program, s katerim se bomo predstavili v domu upokojencev. Za uvod se pogovorimo o tem, kam sploh gremo in o prijateljstvu s starejšimi ljudmi (to smo se že večkrat pogovarjali, zato samo obnovimo).

Nato pričnemo z ponavljanjem programa. Najprej deklica recitira pesem **OB DAROVANJE** (priloga). Nato dve deklici recitirata pesem **DEDEK MRAZ ZA VEVERICE** (priloga). Skupaj zapojmo pesem **ZIMA, ZIMA BELA** (priloga). Pronovimo dramatisacijo **PRAVLJICA O DEBELI REPI** (priloga) in deklamacijo **VRAČEK ČAKA MAMICO**

VLOGA VZGOJITELJICE:

- predstavitev dejavnosti otrokom
- spodbujanje in usmerjanje pri obnovi pravljice
- spodbujanje in usmerjanje pri dramatisaciji

SREDSTVA, PRIPOMOČKI:

- pravljica: O debeli repi, pesmice
- rekviziti za dramatisacijo

Priloga 1 a

Prepis posnetka nastopa št. 1

V – vzgojiteljica, O – otrok

(Otroci sedijo na tleh, eden zraven drugega)

V: Zdaj pa ponavljajmo. Kam bomo šli?

O: K NAŠIM PRIJATELJEM.

O: K DEDKOM IN BABICAM.

V: Kje pa živijo naši prijatelji?

O *(skupaj)*: V DOMU UPOKOJENCEV.

V: V domu upokojevcev ja. Kakšni pa so, so starejši ali mlajši?

O *(skupaj)*: STAREJŠI.

V: A je pomembno, koliko je kdo star, ali si lahko z vsakim prjatu?

O: JA, Z VSAKIM.

V: Z vsakim si lahko prjatu, ane.

O: JA, PA BOMO MOGL TAM UBOGAT.

V: Nastopali bomo, ne ubogali. Zdle bomo pa vstali. *(Otroci vstanejo.)* Zdaj nam bo pa kr P***** *(pomajševalnica imena)* povedala.

O *(Deklica se postavi pred ostale in pove pesmico.)*: OBDAROVANJE

PREDEN BO MESEC DECEMBER OKROG,

SE DOBRI MOŽJE ZNEBIJO ZALOG

SANK IN SMUČI, KNJIG IN IGRAČ

PISANIH ŠALOV, TORBIC IN HLAČ.

KAJ BODO MENI PRINESLI, NE VEM,

DA ME LE NAJDEJO, TO BO PROBLEM.

DECEMBRA SEM NAMREČ LE REDKO DOMA,

LETOS BOM V SONČNO AFRIKO ŠLA.

(Otroci zaploskajo.)

V: Bravo!

(Nato stopita na oder drugi dve deklici. Ena gre na napačen konec sobe.)

V: N***** *(pomajševalnica imena)*, sem prid.

O *(Deklica pride na pravo mesto, skupaj recitirata.)*: DEDEK MRAZ ZA VEVERICE

SE ODLOČI MALI BLAŽ,

DANES JAZ BOM DEDEK MRAZ.

DEDEK MRAZ ZA VEVERICE
SI NATAKNE ROKAVICE.
BRŽ NAPOLNI HLAČNI ŽEP
IN VESEL GRE NA POTEK.
SNEG POTRESA, MRZLA ZIMA,
V STAREM HRASTU JE DUPLINA.
VANJO LEŠNIKE NASUJE,
VEVERICE OBDARUJE.

(Priklonita se, zaploskajo.)

V: Čudovito! *(Vzogijteljica odpelje enega od dečkov stran od skupine.)* **Spet nagajaš.**

O: JA, PA MENE JE PREJ UŠČIPNU.

V: Zdle pa imamo ... Kako se postavimo, otroci? Ne se naslanjat! *(Razporedi jih.)*
Tkole mal manjši naprej. *(ko jih razporedi)* **Zdaj pa zapojmo.**

V + O *(vsi skupaj zapojejo pesem Zima, zima bela):* ZIMA ZIMA BELA, PA TAKO JE PELA ...

V *(prekine):* **Ne, ne. Kaj je delala? Pa tako je ...**

O: *(vsi):* BELA.

V: Ne, ne. Pa tako je pela.

V + O *(pojejo naprej):* PA TAKO JE PELA, DA BO MIRKA VZELA.

KER MIRKO NIČ NE DELA, KER MIRKO NIČE SE NE UČI,
ČAKAJ, ČAKAJ, MIRKO TI.

V *(vpraša deklico):* **K****, te sprašujem. Ali boš šla z nami nastopat? Boš šla z nami nastopat?**

(Deklica prikima.)

V: Potem pa prosim zraven ponavljaj. Če ne boš nastopala, ne boš šla z nami in boš ostala pri prijateljih v vrtcu, potem ti ni treba ponavljat. Če boš pa zraven nastopala, pa, prosim, ponavljaj.

Zdaj pa imamo še debelo repo. *(Gre po rekvizite, otroci, ki nastopajo, se pripravijo, nato začnejo.)* **Dedek je na vrtu posejal repo. Ta je rasla in rasla, ko jo je dedek hotel izpuliti.**

O1: O KAKO JE DEBELA REPA, JO BOM KR IZPULU. *(Poskusi.)* NE GRE. BOM PA NA POMOČ POKLICAL BABICO. BABICA, BABICA. BABI, KJED HODIŠ? BABICA!

O2: KAJ JE DEDEK, ZAKAJ ME KLICEŠ?

O1: A VIDIŠ, KAKO DEBELA REPA?

O2: VIDIM, VIDIM.

O1: A JO POMAGAŠ IZPULITI?

O2: PA BOM.

V: Dedek je prijel repo, babica dedka in sta povlekla.

O1: NO, PA POVLECIMO: OOO OP, OOO OP, OOO OP. NE GRE.

O2: PA NA POMOČ POKLIČIMO VNUČKO.

O1: SAJ RES!

(skupaj) VNUČKA, VNUČKA!

O1: VNUČKA, KJED HODIŠ?

O3: KAJ JE DEDEK, KAJ JE BABICA, ZAKAJ ME KLIČETA?

O1: A VIDIŠ, KAKO DEBELA REPA?

O3: VIDIM, VIDIM.

O1: A JO POMAGAŠ IZPULITI?

O3: PA BOM.

V: In tako je vnučka pomagala puliti repo. Dedek je prijel repo, babica dedka, vnučka babico. In dedek reče.

O1: NO, PA POVLECIMO: OOO OP, OOO OP, OOO OP. NE GRE.

O3: PA NA POMOČ POKLIČIMO MUCO.

O1: SAJ RES!

(skupaj) MUCA, MUCA!

O1: MUCA, KJED HODIŠ?

O4: MIJAV, KAJ JE DEDEK, KAJ JE BABICA, ZAKAJ ME KLIČETA?

O1: A VIDIŠ, KAKO DEBELA REPA?

O4: VIDIM, VIDIM.

O1: A JO POMAGAŠ IZPULITI?

O4: SEVEDA.

V: In tako je mucka pomagala puliti repo. Dedek je prijel repo, babica dedka, vnučka babico, muca vnučko. In dedek reče.

O1: NO, PA POVLECIMO: OOO OP, OOO OP, OOO OP. NE GRE.

O4: PA NA POMOČ POKLIČIMO KUŽKA.

O1: SAJ RES!

(skupaj) KUŽA, KUŽA!

O1: KUŽA, KJED HODIŠ?

O5: KAJ JE DEDEK, KAJ JE BABICA, ZAKAJ ME KLIČETA?

O1: A VIDIŠ, KAKO DEBELA REPA?

O5: VIDIM, VIDIM.

O1: A JO POMAGAŠ IZPULITI?

O5: PA BOM.

V: In tako je mucka pomagala puliti repo. Dedek je prijel repo, babica dedka, vnučka babico, muca vnučko, kuža je prijel muco. In dedek reče.

O1: NO, PA POVLECIMO: OOO OP, OOO OP, OOO OP.

V: Babica, reci dedku, naj vleče.

O2: VLECI DEDEK.

O1: NE GRE.

O5: PA NA POMOČ POKLIČIMO MIŠKO.

O1: SAJ RES!

(skupaj) MIŠKA, MIŠKA!

O1: MIŠKA, KJED HODIŠ?

O6: KAJ JE DEDEK, KAJ JE BABICA, ZAKAJ ME KLIČETA? JAZ SEM PA TAKO SLADKO SPALA.

O1: A VIDIŠ, KAKO DEBELA REPA?

O6: VIDIM, VIDIM.

O1: A JO POMAGAŠ IZPULITI?

O5: PA BOM POMAGALA.

V: In tako je mucka pomagala puliti repo. Dedek je prijel repo, babica dedka, vnučka babico, muca vnučko, kuža muco, miška kuža. In dedek reče.

O1: NO, PA POVLECIMO: OOO OP, OOO OP, OOO OP.

V: In so skupaj izpulili repo.

O3: ZDAJ JO PA ODNESI DOMOV IN JO HITRO OPERI, POTEM JO PA POJEJ.

V: Reči: hvala, bom.

O1: HVALA, BOM.

(Zaploskajo)

V: Hvala lepa. Zdaj se pa postavite k steni in bomo povedali še Vrabčka.

O: JST GREM SAMO NA VECE.

V: Pojdi.

O: JST SEM PA MAL PUZABU.

V: Nič hudega. Začnite.

O (*vsj*): VRABČEK ČAKA MAMICO,
STISKA SE OB VEJO ...

V (*prekine*): Dovolj, dovolj. Ob kaj se stiska?

O (*vsj*): OB VEJO.

V: Ob kaj se stiska, M****?

O: OB VEJO.

V: Dobro, začnimo še enkrat.

O (*vsj*): VRABČEK ČAKA MAMICO,
STISKA SE OB VEJO.

MAMA PO PROSO JE ŠLA

TJA ZA ŽIVO MEJO.

PA JE VRABCE SREČALA,

DOLGO KLEPETALA,

VSE PROSO ZA SINEKA

SAMA POZOBALA.

(Zaploskajo sami sebi.)

V: Zelo lepo.

Priloga 2

Priprava nastopa št. 2

PRIPRAVA

Področje - jezik

VZGOJITELJICA:

DATUM IZVEDBE: 21.1.2011

ČAS: 9.00 – 10.00

STAROST OTROK: 4-5 let

ŠTEVILO OTROK: 18

PROSTOR: igralnica

TEMA: Potovanje vodih kapljic; Vrtnica in oblaček (Marta Vahter)

GLOBALNI CILJI:

- doživljanje okolja, v katerem se bodo otroci pričeli zavedati statusa slovenskega jezika kot državnega jezika in jezika kot temelja lastne identitete
- poslušanje, razumevanje in doživljanje jezika

CILJI:

- otrok ob pravljici doživlja ugodje, veselje, zabavo
- otrok posluša, samostojno pripoveduje, obnavlja
- otrok se uči samostojno pripovedovati
- otrok razvija sposobnost miselnega in čustvenega sodelovanja v literarnem svetu
- ob poslušanju in pripovedovanju pravljice razvija zmožnost domišljiske rabe jezika; s književno osebo se identificira ter doživlja književno dogajanje

OBLIKE DELA: skupna

MEDPODROČNA DEJAVNOST: družba

POTEK DEJAVNOSTI:

Otrokom bom prebrala pravljico Potovanje vodnih kapljic. Medtem, ko bom brala, bom kazala slike iz pravljice, da si bodo otroci lažje zapomnili zgodbo. Nato jo bomo, s pomočjo slik, skupaj obnovili. Za tem se bom razdelila eko knjige in otroci bodo v knjige narisali, kar smo brali.

VLOGA ODRASLEGA:

- predstavitev dejavnosti otrokom
- branje pravljice in prikazovanje slik
- spodbujanje in usmerjanje pri obnovi pravljice
- priprava prostora in pripomočkov

Priloga 2 a

Zapisnik opazovanja nastopa št. 2

Uporaba jezika (vzgojiteljica)	<ul style="list-style-type: none"> - uporablja neknjižni jezik, vendar zelo malo (<i>pol za potem, pridte za pridite, mogu za moral, čist za povsem, tuki za tukaj</i>) in pomanjševalnice (<i>fantek, punčka, ritkica</i>) - govori zelo razločno in glasno - nove, neznane besede razloži na otrokom razumljiv način (<i>bohoti, tolmun, prelevil, pronica, vonjava, plevel, cisterna, polzeti</i>) - med obnavljanjem zgodbe postavlja vprašanja, s katerimi ugotavlja, ali otroci razumejo določene pojme, pojave (<i>Zakaj nastane požar? Kaj je suša? Kaj pomeni, da lije kot iz škafa?</i>)
Upoštevanje opazovanega cilja	<ul style="list-style-type: none"> - ne poudari posebej slovenskega jezika kot državnega jezika - sicer z uporabo knjižnega jezika otrokom posreduje ustrezen govorni vzorec
Uporaba jezika (otroci)	<ul style="list-style-type: none"> - otroci uporabljajo knjižni jezik - so vljudni - poznajo že vse črke
Sodelovanje in razumevanje (otroci)	<ul style="list-style-type: none"> - večina otrok lepo sodeluje, nekateri ne poslušajo - razumejo besedilo, razumejo nove besede, širijo besedni zaklad
Dejavnosti	<ul style="list-style-type: none"> - branje knjige Vrtnica in oblaček - skupna obnova zgodbe - risanje v eko knjigo

Kratek opis dejavnosti

Otroci sedijo v krogu na stoli, tako da vsi vidijo vzgojiteljico. Prebere jim knjigo z naslovom Vrtnica in oblaček, ki je prva izmed treh v kompletu z naslovom Potovanje vodih kapljic (avtorice Marte Vahter). Ob branju vzgojiteljica otrokom kaže slike in otroci pomagajo pri branju. (Pred izvedbo dejavnosti mi je vzgojiteljica povedala, da so knjigo brali že v ponedeljek in da tokrat ponovljajo.)

Nekaterih otrok dejavnost ne zanima in se obračajo okrog, ne poslušajo, večina pa pozorno posluša in sledi ter lepo dopolnjuje povedi vzgojiteljice (npr. *Dežna kapljica je padla na hladno _____ (zemljo).*). Eden od dečkov je pravilno dopolnil prav vse

povedi. Vzgojiteljica je najprej predvidevala, da vidi besedilo in bere, vendar je kasneje ugotovila, da ni mogoče, da bi videl tako drobno besedilo. Tudi sicer je isti deček nabolj zavzeto sodeloval in poznal skoraj vse nove pojme, ki so se jih učili. Ko so prebrali zgodbo, so jo še enkrat skupaj obnovili. Večina otrok je razumela bistvo zgodbe in so med obnovo lepo sodelovali. Vzgojiteljica je vseskozi poudarjala pojme ekologija, skrb za naravo, varčevanje z vodo.

Po obnovi je otrokom razdelila eko knjige, v katere otroci vsakič, ko izvajajo dejavnost s področja ekologije, narišejo risbo. Ko je klicala otroke po imenu, je prav vsak lepo odgovoril: »Tukaj sem.« Ker že znajo brati in pisati, so najprej napisali naslov zgodbe. Pomagali so si s črkami, ki jih imajo nalepljene na stenah igralnice – igralnica je s črkami primerno opremljena; vsaka plakat vsebuje črko in sliko s predmetom, da si lažje zapomijo (A – avto, B – balon ...). Med risanjem je bila zelo vpljudna in zanimiva deklica, ki je dvignila roko, nato pa vprašala: »Ali grem lahko, prosim, na stranišče?«

Priloga 3

Priprava nastopa št. 3

DNEVNA PRIPRAVA

DATUM: 21. 1. 2011

PODROČJE: jezik, družba, umetnost

METODE DELA: igra, pogovor, risanje

OBLIKE DELA: skupna, individualna

GLOBALNI CILJI:

- Otroci naj doživijo okolje, v katerem se bodo pričeli zavedati statusa slovenskega jezika kot državnega jezika in jezika kot temelja lastne identitete
- Otroci v vsakdajski komunikaciji poslušajo jezik in so vključeni v komunikacijske procese z otroki in odraslimi

DEJAVNOSTI:

- Otroci se za uvod igrajo igro Kdo me kliče. Igrajo se toliko časa, dokler ne pridejo na vrsto vsi
(po enega otoka pokličem k sebi, mu oči pokrijem z blazino in pokažem na otroka v skupini, ki more tega, ki ima zakrite oči, poklicati po imenu)
- Pogovarjamo se o osebnih lastnih imenih, kdo nam da ime, kako so se starši odločili, da nam dajo tako ime, kako je ime bratom, sestram, ali ima kdo od otrok v skupini enako ime kot mi
- Pogovor napeljem na stvarna lastna imena, kaj vse, s čimer se srečujemo, še ima imena – knjige, risani junaki, trgovine, zakaj imajo stvari imena
- Za zaključek vsak otrok izbere enega otroka iz skupine in mu nariše, napiše tablico z njegovim imenom, ki jih potem obesimo na steno, obesimo jih na mesto, kjer je običajno posteljena otrokova posteljica

Priloga 3 a

Zapisnik opazovanja nastopa št. 3

Uporaba jezika (vzgojiteljica)	<ul style="list-style-type: none"> - uporablja neknjižni jezik (<i>fejst za zelo, nč za nič, prepotih za prepotiho, sam mal za samo malo, poklič za pokličji, ugotovil za ugotovili</i>) in pomanjševalnice (<i>Evica, majčken, stolček, trgovinica, znahec, jaknica</i>) - govori potihno in hitro
Upoštevanje opazovanega cilja	<ul style="list-style-type: none"> - med pogovorom o imenih otrok in imenih stvari, s katerimi se srečujemo v vsakdanjem življenju, vzgojiteljica poudari uporabo jezika kot državnega jezika – »Vsa ta poimenovanja so v jeziku, ki je državni jezik, čeprav niso vsa slovenska – tujke (npr. Interspar).« - vzgojiteljica razumljivo predstavi osebna in stvarna lastna imena in to tudi zapiše na plakat, ki visi v igralnici (otroci že znajo brati)
Uporaba jezika (otroci)	<ul style="list-style-type: none"> - otroci govorijo enako sproščeno kot vzgojiteljica, uporabljajo enake in podobne fraze, neknjižni jezik, pomanjševalnice
Sodelovanje in razumevanje (otroci)	<ul style="list-style-type: none"> - otroci sodeljujejo - večina razume bistvo izvedene dejavnosti, to se začuti v pogovoru - tudi po dejavnosti se nekateri (sposobnejši otroci) pogovarjajo o slovenskem jeziku kot državnem jeziku
Dejavnosti	<ul style="list-style-type: none"> - igra (kdo me kliče) - pogovor o imenih otrok, pogovor o imenih stvari, s katerimi se srečujejo v vsakdanjem življenju - risanje imena prijatelja

Kratki opis dejavnosti

Otroci so se najprej igrali igro *kdo me kliče*. Igra se igra tako, da otroci sedijo v krogu in vzgojiteljica enega za drugim kliče k sebi, mu zakrije oči z blazino in pokaže na drugega otroka v skupini, ki mora tega z zakritimi očmi glasno in razločno poklicati po imenu. Otrok z zakritimi očmi mora ugotoviti, kdo ga je poklical, in nato se vloge zamenjajo. Igrajo se, dokler ne pridejo vsi na vrsto. Uvodna motivacija (igra) je bila

otrokom všeč. Sicer so se jo že večkrat igrali, vendar se jo vedno zelo radi, je povedala vzgojiteljica.

Ko so končali igro, so prešli na naslednjo dejavnost – pogovor. Vzgojiteljica je imela pripravljen tudi slikovni material (fotografije trgovin, gasilskega društva domačega kraja, ladij z velikimi napisi z imeni, vrtca, reklame živilskih trgovin, praznikov) in knjige, revije, škatlice tablet. Otrokom je ustrezno predstavila osebna in stvarna lastna imena. Razlika med enimi in drugimi je bila otrokom predstavljena na otrokom zelo razumljiv način. Pogovor je spodbujala in razvijala z vprašanji (zapisana v pripravi). Na steni v igralnici so imeli tudi ogormen plakat, na katerega zapišejo, kaj so se novega naučili s področja jezika (take plakate imajo po vsej igralnici za vsa področja kurikula). Otroci so zelo lepo sodelovali. Prav vsak je povedal vsaj eno ime. Zanimivo je bilo predvsem to, kako dobro so poznali trgovine, knjige in zdravila. Nekaj več težav so imeli pri prepoznavanju gasilskega društva. Ko so si ogledovali reklame, je eden od dečkov ugotovil, da imajo svoja imena tudi izdelki, ki jih kupuje z mamo v trgovini, deklica pa ga je dopolnila, da jim ne rečejo vedno pravilno in dala primer: »Mami zmeraj reče, da gre kupit žajfo, v resnici je pa to milo.«

Pri zaključni dejavnosti so risali imena svojih prijateljev, ta pa so potem prilepili na steno. Skupaj so se odločili, da bo vsak nalepil svoje ime na prostor, na katerem ima ponavadi postavljeno posteljo za spanje. Nastali so lepi izdelki, otroci pa so se med risanjem še vedno pogovarjali o imenih, o tem, da je slovenski jezik državni jezik. Sposobnejši deček je prijatelje poučil o tem, da je vse, kar beremo na ulici, v državnem jeziku in da se ga morajo tisti, ki ga ne razumejo, pa živijo pri nas, naučiti.

Priloga 4

Priprava nastopa št. 4

PRIPRAVA

leva, desna

VZGOJITELJICA:

DATUM: 24.1.2011

STAROST OTROK: 2-3 leta

PROSTOR: igralnica

PODROČJE: jezik (narava, družba)

GLOBALNI CILJ:

- Poslušanje, razumevanje in doživljanje jezika,
- Doživljanje okolja, v katerem se bodo otroci pričeli zavedati statusa slovenskega jezika kot državnega jezika in jezika kot temelja lastne identitete.

CILJI:

- Otrok preko igre spoznava dele telesa, levo, desno,
- Otrok ima možnost razvijati sposobnosti in načine za vzpostavljanje, vzdrževanje in uživanje v prijateljskih odnosih z enim ali več otroki.

METODE:

- pripovedovanje,
- pogovor,
- lastne aktivnosti,
- igra.

OBLIKE DELA:

- skupna.

DEJAVNOSTI:

- Igra – Stol na moji desni je prazen
- Obris stopal, dlani,
- Pogovor o delih telesa – leva in desna roka, levo in desno oko, levo in desno uho ...

VLOGA ODRASLEGA:

- Pripravim prostor in za dejavnost primerna sredstva,
- Otroke vodim skozi dejavnosti

Priloga 4 a

Zapisnik opazovanja nastopa št. 4

Uporaba jezika (vzgojiteljica)	<ul style="list-style-type: none"> - uporaba jezika pravilna - pomanjševalnic malo (<i>stolček</i>) - le nekaj neknjižnih besed (<i>rikverc, dons, reč, kva</i>)
Upoštevanje opazovanega cilja	<ul style="list-style-type: none"> - ne poudari posebej slovenskega jezika kot državnega jezika - sicer skozi uporabo knjižnega jezika vzgojiteljica otrokom posreduje ustrezen govorni vzorec - med dejavnostmi se otroci sicer zavejo lastnega telesa, vendar pa identiteta posameznika ni posebej poudarjena, čeprav bi bila, glede na izbrano uvodno dejavnost, lahko (vzgojiteljica je dala večji poudarek na način izvedbe igre – kako otrok pride na prazen stol)
Uporaba jezika (otroci)	<ul style="list-style-type: none"> - vsi otroci še ne govorijo - trije otroci ne razumejo in ne govorijo slovensko (se še učijo) - nerazločno govorijo in ne tvorijo pravih povedi
Sodelovanje in razumevanje (otroci)	<ul style="list-style-type: none"> - samo nekateri razumejo navodila - navodila mora vzgojiteljica ponoviti večkrat - posnemajo eden drugega - večina otrok ne kaže pretiranega zanimanja
Dejavnosti	<ul style="list-style-type: none"> - igra <i>stol na moji desni je prazen</i> - »raziskovanje« parnih (levi in desni) delov telesa

Kratek opis dejavnosti

Sedijo v krogu na stoli. Stol, desno od vzgojiteljice, je prazen. Preden se igrajo igro *stol na moji desni je prazen*, osvežijo, katera je leva in katera je desna stran. Vzgojiteljica otroke spodbudi, da naj svojemu desnemu sosеду dajo roko na ramo. Pravilno roko dajo na ramo svojemu prijatelju le štirje otroci, ostalim pomaga pomočnica vzgojiteljice. Nato se igrajo igro. Igra poteka tako, da tisti, ki ima prazen stol na svoji desni strani, pove: »Stol na moji desni je prazen. K meni naj prisede (ime otroka).« Vzgojiteljica je igro prilagodila tako, da so v drugem delu uporabili različne

načine, kako naj poklicani otrok pride do praznega stola – priskaklja, po vseh štirih, po prstih, ritensko, z zaprtimi očmi. Otroci ne govorijo dobro. Trije od otrok govorijo razločno in ti trije edini povedo obe povedi pravilno brez pomoči vzgojiteljice. Eden od njih je bil med celotno dejavnostjo ves čas tiho (razen, ko je bil na vrsti), eden je ves čas nagajal in se je zdelo, kot da niti ne posluša, deklica pa je ves čas lepo sodelovala in pomagala ostalim otrokom. Tudi le ti trije so izbrali način, ki pred njimi še ni bil omenjen, medtem ko je večina izbrala skakanje, ker ga je na začetku izbrala vzgojiteljica. Trije otroci so tujci in ne razumejo slovensko, govorijo zelo malo slovensko. Dva niti nista sodelovala, eden pa je le poklical prijatelja po imenu, kako naj pride k njemu, pa je pokazal z gibi.

Po končani igri so začeli opazovati svoje telo in telesa svojih prijateljev. Ugotavljali so, kaj imajo po dvoje. Ugotovili so, da so to roke, noge, oči, ušesa, nosnici. Obnavljali so znanje o tem, katera stran je leva, katera desna. Pri tej dejavnosti so boljše sodelovali kot pri prvi igri. Usvojili pa leve in desne strani niso vsi, temveč le nekaj otrok.

Za zaključek so vzeli liste in obrisali svoja stopala in dlani ter jih pobarvali.

Priloga 5

Priprava nastopa št. 5

PRIPRAVA

OSNOVNI PODATKI

Vrtec:
Skupina:
Starost: 3 – 4 leta
Število otrok: 19
Prostor: igralnica, šivalnica
Čas trajanja: 30 minut
Datum: 24.1.2011
Dejavnost: Obisk vrtčevske šivalnice
Področje dejavnosti: jezik v povezavi z družbo
Motivacija: pogovor

DIDAKTIČNO-METODIČNI PODATKI

Učna tema: <u>Šivanje in šivalnica</u>
Učna enota: otrok poimenuje stvari, ki se potrebujejo v šivalnici
Učne oblike: frontalna, skupna (cela skupina otrok)
Učne metode: razlaga, pogovor, izkustveno učenje

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI CILJI

Otrok naj doživi okolje, v katerem se bo pričeli zavedati statusa slovenskega jezika kot državnega jezika in jezika kot temelja lastne identitete
Otrok posluša, razume in doživlja jezik
Otrok spoznava, da vsi, odrasli in otroci, pripadajo družbi in so pomembni

POTEK DEJAVNOSTI

UVODNI DEL: uvodna motivacija

Pogovorimo se o tem, kako se bomo v šivalnici obnašali

GLAVNI DEL: obisk šivalnice

Z otroki obiščemo šivalnico in našo šiviljo Eriko. Pogledamo si, kaj vse potrebuje za svoje delo in prosimo, če nam lahko pokaže, kako zašije npr. otroški predpasnik

ZAKLJUČNI DEL: ponavljanje in utrjevanje

Večkrat še ponovimo, kar smo se naučili, in sicer skozi različne dejavnosti, ki jih bomo izvajali cel teden

Priloga 5 a

Zapisnik opazovanja nastopa št. 5

Uporaba jezika (vzgojiteljica)	<ul style="list-style-type: none"> – ustrezna uporaba jezika – malo pomanjševalnic (<i>Žanko, učke</i>) – nekaj neknjižnih besed (<i>odšraufamo, tko, obrn, prid, prštimal</i>)
Upoštevanje opazovanega cilja	<ul style="list-style-type: none"> – vzgojiteljica sicer pazi na jezik in daje poudarek na besedišče, vendar ne naredi povezave z jezikom kot državnim jezikom, tako da cilj ni uresničen
Uporaba jezika (otroci)	<ul style="list-style-type: none"> – otroci govorijo knjižno (tudi, ko se pogovarjajo med seboj, ne samo v pogovoru z vzgojiteljico)
Sodelovanje in razumevanje (otroci)	<ul style="list-style-type: none"> – otroke dejavnost zelo zanima – večina lepo sodeluje, nekateri, ki jih ne zanima, ne nagajajo, temveč mirno čakajo, da se vrnejo v igralnico
Dejavnosti	<ul style="list-style-type: none"> – pogovor o tem, kaj je šivanje, kaj delajo šivilje – iskanje krpic, rjuh, predpasnikov – izdelkov, ki jih je zašila šivilja – po igralnici – obisk šivalnice

Kratek opis dejavnosti

V igralnici se otroci z vzgojiteljico pogovarjajo o tem, kaj dela šivilja – kaj vse šiva v vrtcu – rjuhe, predpasnike ... Vse te izdelke poiščejo v igralnici. Nato se pogovorijo še o tem, da gredo na obisk k šivilji in kako se je tam treba obnašati. Eden od dečkov pove, da lepo, vendar reče »pelo« namesto lepo.

Odpravijo se k šivilji. Do šivalnice se pride po stopnicah. Ko pridejo do stopnic, vzgojiteljica pove, da gredo gor po stopnicah, potem pa bodo šli še dol – otroci usvojijo ta dva pojma. Ko pridejo v šivalnico, otroci pozdravijo, nato pa si najprej ogledajo kose blaga, ki čakajo na šivanje, in ugotavljajo, kaj jim manjka. Najdejo slinček, ki mu manjka ena vrvica, predpasnik brez žepa, rjuho z luknjo. Nato si ogledajo šivalnico in poiščejo predmete, ki jih šivilje potrebujejo za svoje delo. Najdejo šivanko (s katero moramo biti previdni, ker nas lahko vbode), sukanec (ena od deklic pove, da doma rečejo cvirn in vzgojiteljica pove, da tak jezik uporabljamo doma, pravilno pa se reče sukanec), meter, škarje, blago, elastika, zadrge, kroji, šivalni stroj, likalnik. O vsaki stvari vzgojiteljica na hitro pove nekaj besed – opiše, za

kaj se uporablja in pri uporabi katerih stvari je treba biti pazljiv. Ko si vse ogledajo, pa šivilja pokaže, kako sešije predpasnik. Najprej izmeri otroka, s pomočjo kroja izreže kos blaga, odreže vrvico in na stroju zašije predpasnik. Ob tem v neknjižnem pogovornem jeziku pove, kaj dela. Pogovor z vprašanji spodbuja tudi vzgojiteljica. Zakaj je otroka potrebno izmeriti? Ali bo predpasnik prav tudi meni? Ali obstajajo različni predpasniki ali so vsi enaki? Kaj potrebuje stroj, da deluje? Ali je potrebno paziti, ko šivamo s strojem, ali lahko gledamo stran? Večina otrok z zanimanjem sodeluje, tisti, ki ne, v miru čakajo.

Ko šivilja zašije predpasnik, se odpravijo še v sobo, v kateri ima šivilja shranjeno blago. Pogledajo različne barve blaga, blago z različnimi vzorci, različnih oblik.

Po ogledu se poslovijo in odidejo nazaj v igralnico.

Priloga 6

Priprava nastopa št. 6

PRIPRAVA ZA NASTOP – obisk vrtčevske knjižnice

I.

Vrtec:

Vzgojiteljica:

Starostna skupina otrok: 3–4 leta

Datum nastopa: 25.1.2011

II.

Tema: *obisk vrtčevse knjižnice*

Cilji dejavnosti:

Jezikovni cilji:

doživljanje okolja, v katerem se bodo otroci pričeli zavedati statusa slovenskega jezika kot državnega jezika in jezika kot temelja lastne identitete

spodbujanje ustvarjalnosti

poslušanje, razumevanje in doživljanje jezika

Dejavnosti vzgojiteljice:

- *Motivira otroke*
- *Prebere pravljico, pesmico*
- *Spodbuja otroke h govornemu odzivu*
- *Pripravi materialna sredstva*
- *Otrokom je ves čas na voljo*

Dejavnosti otrok:

- *Poslušanje pravljice, pesmice*
- *Listanje knjig*
- *Razporejanje knjig v knjižni kotiček*

Potek dejavnosti:

Uvodni del: *Z otroki se odpravimo vrtčevsko knjižnico.*

Glavni del: *V knjižniči iščemo knjige in knjige listamo.*

Sklepni del: *Knjige odnesemo v igralnico, tam preberemo kakšno pravljico, pesmico in knjige razporedimo v knjižni kotiček*

Situacija učenja: *v interakcij*

Čas: *30 minut*

Prostor: *vrtčevska knjižnica, igralnica*

Priloga 6 a

Prepis posnetka nastopa št. 6

V – vzgojiteljica, O – otrok

(Snemati pričnem šele v knjižnici, pred tem vzgojiteljica iz skupine vzame nekaj otrok in se odpravijo v knjižnico.)

V: A veste, otroci, tukej grem jst ponavadi po knjigice, kadar kšno tako knjigo rabmo. Pridite sem. Lejte, tukej pridejo vzogjiteljce po knjige za, vs, ane, kadar jih mi rabmo, kadar hočmo kšno zgodbico prebrt al pa če ns kj zanima. In bomo mi danes kšne knjigice tukj ven izbral, ane. To je od vrtca knjižnica, to ni taka knjižnica, čist ta prava, k greste v mesto. A gre kdo v mesto v knjižnico?

O1: JA, JA.

O2: JST.

O3: JST TUT.

V: Tukj ni treba nč met, nobene take, nobene take kartice, ampak kr lahko jst knjigico ven vzamem. Tukj bom mogla jst vzet pa bom dala vm pa se boste vi tukj mejčkn usedl pa mal pogledal, aj prov, kkšno knjigico, pa če vm bo všeč, jo bomo vzal še v sobo pa jo bomo v sobo nesli pa jo bomo v igralnici imel pa bomo jo prebral pa pogledal pa še drugim pokazal. Aj prov? (*Otroci pokimajo.*) Pa take, amm, še druge knjigice bomo mal v nš kotiček dal, ane, da bodo nove. Aj prov?

O (vsi): JA.

V: No, zdj gremo pa kr po vrsti, da bomo vidl, če je že tukj kšna taka zanimiva. Bom vsakmu eno dala, ane. Tkole. Pa bomo mejčkn, mečkn tkole pogledali.

O: JST BOM GLEDOV.

V: Čakej, da vidmo kaj tukj piše ... Biba ugiba. Tale bo že taka zanimiva. Na, A****, kr tmle pejt, pa se boš tmle usedu. Kr na stol se usedi, kr tmle se usedi.

O, zdj pa damo M*** eno za pogledat. Uuu, kakššne lepe so tukej notr, že vidm. Tukj pa piše Medvedek Sladkosnedek. Pejt k mizi pa boš poledov. U, tale je tut zanimiva. Čakejte, še pogledamo. (Da knjigo dečku.) Pejt k mizi pa poglej. Pa zelo, zelo, zelo mormo bit previdni, kako listamo. A veste, otroci. Ane, da se knjigica ne strga.

Tale je zaimiva, uuu, tukj so pa same zanimive. (Da deklici.) K mizi pejt. So pa že na prvi polički same zanimive. Na, L***.

O: TALE JE LEPA. SEM ŽE.

V: A ti je všeč, no, še mal počakej.

O: BOM NESU TO U U U SOBO.

V: Boš, ampak kr tukej jo še mal poglej. Lej, sem pejt pa poglej. Sem pojdi.

O: KONČAL SEM. KONČAL SEM.

V: Še mal preberi, M***** (pomanjševalnica imena), še mal. Lej, kr tukej pejt pa odpri knjigico in poglej, kr še malo.

O: A ŠE?

V: Ja.

O (*Otroci v tišini gledajo knjige, gledajo bolj slike.*): U, UAUU!

O1: JST SEM ŽE POGLEDU.

O2 (*Otrok pokliče vzgojiteljico.*): A**, LEJ. (*Pride k njemu.*) LEJ. (*Pokaže sliko.*)

V: Mhm. Kaj pa je to. No, kaj pa je to?

O2: NE VEM.

V: No, še mal pogledjte. Pol boste pa še druge knjige dobil.

O2 (*isti otrok, ki gleda sliko*): MEDIJI DO TO. MEDIJI.

V: Kako?

O2: MEDIJI.

V: No, dj pa še mal naprej poglej. Ampak jst vidm, da ste se pa zdj že vi fino naučil listat knjigo. Krasno.

O (*pride deček*): JST BI TOLE DRUGO.

V: Tm pejt k mizi pa počakej. Bom jst ti dala še kkšno drugo knjigico za pogledati. Sam počakej. Nimaš stolčka, ampak lahko stojiš. Pa ne vrtat po nosu, ne. (*Vzgojiteljica išče knjige, otroci še naprej v tišini listajo knjige.*)

O (*začnejo se pogovarjat med sabo*): AJ TO TKOLE PROV? (*Obrača knjigo na različne strani.*)

O2: NE TKOLE JE PROV. (*Popravi ga deklica.*)

O3: JST BI DRUGO KNJIGO.

V: A počakaš mal? Sj se lahko usedeš, lej, tm se lahko usedeš.

(*Dva dečka gledata enako knjigo in to ugotovita.*)

O1: LEJ, MAVA ISTO.

O2: A GREMO?

V (*naprej išče knjige*): Takoj, takoj, takoj. (*Najde knjigo, ki jo je iskala.*) **No, zdj pa gremo. Vsak vzame svojo knjigo in gremo. Bomo odnesl v igralnico, ane, pa**

bomo tm. (*Vmes jo zmoti ravnanje enega dečka.*) Uu, ti pa že grdo, ti pa že grdo delaš s knjigo. Ne, to se bo strgal. Lepo joj treba držat pa lepo ... ja pa se bomo domenil, kje in kako bomo mi knjigice pospravl. Pospravl jih bomo pa še bral pa gledal pa kšno pesmico notr poiskal, da se bomo lahko igral, ane. No, gremo.

(*Grejo v igralnico, v tišini.*)

V: Čakte, fanjte, pejte nazaj. Dober dan, otroci. Mi smo bli pa v knjižnici. Smo pa knjige prinesli, zdj se mormo pa nekaj doment. Se mormo doment, kam bomo mi knjige postavli. Kako smo zmenjeni, kam bomo ta velike dal? (*Otroci primejo knjige in jih začnejo zlagati.*) Takole, takole. Pa takole še. Ja, takole. Kam boš dal tamalo knjigico?

O: SEM. (*Položi jo na polico.*)

V: Sem, ja. A**, lahko vzameš knjigo. Kr vzami jo pa pejt za mizo jo pogledat. Ja. A boš pogledov? (*Da dečku knjigo.*) Kr pojdi tm k mizi, lahko tut sem. Lej, M*** (*pomanjševlnica*), kr pojdi sem. K je ne boš več prebral, jo boš pa pospravu, ane. (*Na mizo da nekaj knjig, pridejo deklice.*) Boste ve same izbrale, punčke. Kr izberte si kšno knjigo. A greste kdaj z mamico v knjižnico?

O (*vse deklice, ki so pri mizi*): JAAAA.

V: No, pa tko kot v knjižnici tukej lahko same izberete pa pogledate. Greste k mizi pa jo pogledate, knjigico. Vsaka svojo. Ti svojo vzemi, kr k mizi pejt pa poglej. Uuu, tapravo si izbrala, A*****. To bomo pa pol mi takoj prebral še ostalim.

O1 (*dve deklici se skupaj usedeta za mizo*): A VA PREBRALE?

O2: DEJVA.

O1 (*gledata slike*): GLEJ BIKA. NE, KONJ.

O2: BIIIK.

V: Kako pa veš, da je bik, a, A*****, a bomo tole pikopoko prebrali? A jo lahko preberem?

Pika poka pika pok,
vzemi kravo na potok,
tista krava neče piti,
švrkni jo po riti.

Piše. Taka smešna pesmica. Uu, pa še ena je, ej, kaj pa tuki piše?

Ana podgana, medvedova hči, bi se rada možila, medveda še ni.

Medved pod klncem na parah leži, Ana podgana pa skor omedli.

Lepe so tele. Bomo te dolge še pol prebral.

A**, a si že prebrala? Daj jo nazaj. Ne, nisi je prov obrnila, da ti pomagam.

O: JST SEM TUDI PREBRAL KNJIGICO.

V: No, jo dejva nazaj. Da jo bova prov obrnila. Ti pomagam.

O (najmlajsi fantek lista Enci benci na kamenci, gleda sliko in začne): EN KOVAC
KONJA KUJE, KOLKO ZBLJEV POTREBUJE, EN, DA, TI, PA POEJ STEILO TI.

V: Oo, poglej ga, D*****, kako zna. Pa kuko lepo znaš listat knjigo. Zelo lepo.

Nekateri še gledajo knjige, drugi se igrajo. V igralnici je hrup. Vzgojiteljica pospravlja knjige in stole.

Priloga 7

Priprava nastopa št. 7

Priprava, dnevna

Vzgojiteljica:

Starost otrok: 1-2 let

Datum izvedbe: 26.1.2011

Tema: promet

Področja: jezik, družba, glasba

Metode: individualna, skupna

Cilji:

- Otroci naj doživijo okolje, v katerem se bodo pričeli zavedati statusa slovenskega jezika kot državnega jezika in jezika kot temelja lastne identitete
- Otroci prepoznajo prevozna sredstva na slikah
- Otroci sodelujejo pri pogovoru o prevoznih sredstvih in pri petju pesmi (Rdeči avto)

Potek:

- **Uvodni del:** otroci imajo na izbiro dve dejavnosti. Na mizo dam nekaj knjig z vsebino prevoznih sredstev, prometa, na tleh so avtomobilčki igrače
- **Glavni del:** z otroki pregledujemo knjige, prepoznavamo prevozna sredstva, ugotavljamo, kako se oglašajo, po čem jih prepoznamo, kje se vozijo
- **Zaključni del:** sestavim plastično cesto, na kateri se otroci igrajo z avtomobilčki

Priloga 7 a

Prepis posnetka nastopa št. 7

V – vzgojiteljica, O – otrok, P – pomočnica vzgojiteljice

(Vzgojiteljica da na izbiro dve dejavnosti. Otroci gledajo knjige s prevoznimi sredstvi, ki so na mizi, na tleh se igrajo s plastičnimi avtomobili, letali, vlaki, tovornjaki.)

V (pri mizi s knjigami): Kaj je tukaj na sliki, a je avto? Kako dela avto? Brrrrrrrr.

Kaj pa je tole? To je pa gasilski avto. Kako pa ta dela? Viiiuu viiiuuuuu. A dela?

O: DEUA, DEUA.

V: Pa kako še dela avto? Kako? Tko (otroku s prstom pritisne na nos): pipib, pibib. (Deček ji da v roke knjigo Avtobus.) Kaj pa je to? Kaj je to, S***?

O: AAATO.

V: Avtoooobus. Poglej, N*****, avtobus, a je?

O: JA.

V: Kaj pa je to?

O: AATATTO.

V: Tovornjak.

O: TATTAAT.

V: Ta je pa gasilski avto, kako dela gasilski avto? Viuuuu viuuuu viuuu. Kdo j pa to, S***? Avtoo. A znamo uno pesmico od avta? (Zapoje in kaže z rokami.)

Moj rdeči avto motor ima. Brbrbr brbrbr brbrbr brbra. Moj rdeči avto krmilo ima, zavijam sem, zavijam tja, zavijam sem in tja. Moj rdeči avto še hupo ima.

Papapa papapa papapapappa. Bravoou. Super ste, bravo. U lej, kdoj pa to. A je to avto spet? Ne, to je avion. Kje pa leti avion? (Otroci pokažejo z rokami v zrak.)

Tm gor leti avion.

O *(ima v rokah igračo)*: AAATOOO.

V: Avto. Kje pa se vozi avto? (Prime plastičen avto in ga zapelje po mizi.) Avto se vozi po cesti, (prime letalo) avion pa leti tkole (in z njim zamahne po zraku) po zraku. A je tko? Kje leti avion? Goor po zraku.

O1: PIPIP.

O2: AAATOO.

O3: MMMM.

V: Kaj dela avto? A, kaj dela avto? Kaj ma to? Kdo j to?

O: AAAATO,

V: Kje vozi avto? To je pa avion. Avto pelje po cesti brmbbrm. (*Deček prinese plastični vlak.*) Kaj pa je to? To je pa vlak. Kako dela vlak? Čiha puha čiha puha ... Katero knjigo pa ti gledasš? Kaj je to? Avtobus.

O: ATTOO.

V: Ni avto, avtobus je to. Kaj pa je to, N*****? (*Pokaže sliko v knjigi.*)

O: ATOR.

V: Motor. Uuu, pa še vlak. Čiha puha čiha puha. M****, kaj imaš, kaj imaš tuki? Vlaka, glej ga, vlaka maš. Čiha puha čiha puha. (*Igra se z dečkom s plastičnimi avtomobili.*) Tutuuuu, tutuuuuuu.

O (*deklica, ki gleda knjigo*): TO PA DJAA.

V: To je en avto, en avto. (*Pogledajo, katere igrače so na mizi.*) Imamo dva vlaka, en rdeč vlak in en zelen vlak. Pa letalo, modro letalo. (*Dečku pokaže še knjigo, v kateri je na sliki vlak.*) Poglej, tukej je tut vlak. Tukej isti pa tukej isti. (*Pokaže na igračo vlak.*) To je čiha puha čiha puha. Pridi se ti, H***. Kr poglej. (*Deček vzame knjigo v roke.*) Še H*** gleda S***, še H*** gleda. (*Knjigo prime deklica.*) Še H*** boš mogla pokazat, N*****. Spusti knjigo. (*Deklica je ne spusti.*) N*****, poslušaj me. Poslušaj me. Od vseh je ta knjigica. (*Prime knjigo in jo da drugi deklici.*) Boš dobila nazaj. (*Druga deklica gleda knjigo.*) Kje je pibibip, tukej je pibip, lej. (*Pokaže na hupo na avtu na sliki.*) Pibip, pibip. Lej ga. (*Pokaže na rdeč avto na sliki in zapoje ter pokaže z rokami.*) Moj rdeči avto motor ima. Brbrbr brbrbr brbrbr brbra. Moj rdeči avto krmilo ima, zavijam sem, zavijam tja, zavijam sem in tja. Moj rdeči avto še hupo ima. Papapa papapa papapapappa.

O1 (*otroci pripevajo*): MAAAA.

O2: PAAAAA.

O3 (*deklica začne peti*): MO ADEČI AATOO.

V: H***, na mizi mam knjigice, dj na mizo. Na tleh mam avte, na mizi pa knjigice. Dj sem pa kr mal poglej.

P (*pomočnica gleda knjigo s sposobnejšo deklico*): Kaj je to?

O: ATO.

P: Dirkalni avto je to. Brrrrr. Brrrrrr.

O: KA TO. SE ATO.

P: To je pa balon, balon.

O: A BAON.

P: Balon, ja.

V (*gleda knjigo z drugo deklico, reče dečku*): **Prid, boš ti tut polgedov. Še A*** pa S*** bosta pogledala. Skupej poglejte. Kje dela pibip? (Spet kaže na hupo na avtu na sliki.) Pibip pibip pibib. Ne vleci, S***. Zdj bo še A*** pritisnu. (Deček stisne.) Kje pa brm brm dela, kje dela brm brm? Pritisne na gumb. Brrrrrrmmmm brmmmm.**

(Med vsem tem se večina otrok igra s plastičnimi avti, letali, vlaki, tovornjaki, nič ne govorijo, samo z zvoki oponašajo prevozna sredstva.)

V (*vstane od mize*): **Uuuu, kaj sem se jst spomnla, kaj mamu mi v omari? Cesto mamu v omari. Bomo sestavli cesto. (V omari vzame plastične dele za cesto in začnejo sestavljati, ko sestavijo, reče:) Evo, mamu cesto. Kdo se bo zdj pelov po cesti? Uuu, ta cesta pa ni več cela. Kako se pele avto po cesti? S***, prinesi mi en avto. Prinesi ga.**

O: NIAS ATO.

V (*deček prinese avto, vzgojiteljica ga zapelje po cesti*): **Brrrrr, brrrrrr. Pibip, pibip. A***, tukj mamu cesto. Prinesi še ti en avto, da se bova tukej vozila. Glej, A***, brrrrrr, brrrrrr, brrrrrr. Avto je to.**

O: BBBBBBBB, AAAAHAAA, BBBBBB.

Potem vzgojiteljica otroke pusti, da se po želji igrajo naprej.

Priloga 8

Priprava nastopa št. 8

DNEVNA PRIPRAVA, pesmice

DATUM: 27. 1. 2011

VZGOJITELJICA:

PODROČJE: jezik, glasba, družba

METODE DELA: jutranji krog, petje

OBLIKE DELA: skupna

GLOBALNI CILJI:

- otroci naj doživijo okolje, v katerem se bodo pričeli zavedati statusa slovenskega jezika kot državnega jezika in jezika kot temelja lastne identitete
- otroci doživljajo, poznajo in uživajo v umetnosti (glasbi)
- otroci razvijajo izražanje z umetnosjo (glasbo)

DEJAVNOSTI:

- uvod: jutranji krog, kot vsako dopoldne. Sedimo na blazini in medvedek nas prešteje in pozdravi (utrjujemo števila in imena)
- osrednje dejavnosti: prepevanje (vzgojiteljica) in pripevanje (otroci) pesmic, ki smo se jih že učili
- zaključek: pesmice pojemo ob spremjavi palčk, otroci se igrajo

Priloga 8 a

Prepis posnetka nastopa št. 8

V – vzgojiteljica, O – otrok, P – pomočnica vzgojiteljice

(Otoci se posedejo na blazino in izvedejo »jutranji krog«. Vzgojiteljica prime v roke velikega plišastega medvedka.)

V: Poglejte, kdo je z nami. A je medo? Medo je. Nas bo naprej preštel, bo preštel otroke. *(Z medvedkom se dotakne vsakega otroka posebej in šteje.)* Ena, dva, tri, štiri, pet, šest pa sedem. Pa še en velik otrok *(se dotakne pomočnice)*. No zdaj bo pa še povedal, kako nam je ime. Kje je B*****?

O *(deklica pokaže z roko):* TA.

V *(se dotakne dečka):* Kje je pa S***? A je to S***? *(Pokaže na deklico.)* Ni ane, to je L***, medvedek. Kje pa je E**? *(Ista deklica kot prej pokaže na vsakega otroka.)* Kaj pa M***? Medvedek, kje je M***? Kaj pa A*****? Kje pa je L****? To je L***, jaaaa. Kje pa je N***? Pa še M*** *(pomočnica)*. Poglej jo, M***. *(Dotakne se pomočnice in ji da medvedka.)*

P: No, zdj bom pa jst medvedka vzela.

V: Otroci boste pa dobili njegove prijatelje. Počakate. Na, pa bo dal medvedek B***** še enga medvedka. *(Da malega medvedka pomočnici, da ga da dečku.)* Komu bomo dal pa zajčka? *(Da ga deklici.)* Pa še enga medveda mamu. Kdo bo dobil? *(Da deklici.)* Pa dinozavra. A bo S*** imela? Aja S*** ma že račko. A bo S*** račko mela? S*** noče. Bo mela pa A*****. Kdo bo mel pa Vida? Na, še ti nimaš *(Da deklici.)* Pa še enga medveda. *(Da ga še tisti deklici, ki še nima.)* No zdj pa vsak sitsne svojega prijatelja in zapojemo Mi se mamu radi, radi radi radi, mi se mamu radi, radi radi radi, mi se mamu radi, radi radi radi, mi se mamu radi, radi prav zaras. Zakaj se ne bi imeli radi radi radi, zakaj se ne bi imeli radi radi radi, zakaj se ne bi imeli radi radi radi, zakaj se ne bi imeli radi prav zares. Tako. No, bomo zdj še s palčkami?

O: JA.

O *(vsi; vzgojiteljica vzame palčke in jih razdeli, otroci so veseli):* AJJAJAJJAJA.

V: Izvoli palčke tebi, pa tebi, M***, pa tebi, N***, pa se ti, S***, pa B*****. Pa A*****. Pa E***. Še L*** nima. Kero bomo pa zapeli? A bomo polžka? *(Zapoje,*

otroci tolčejo s palčkami.) **Leze, leze polžek počasi, leze, leze po listju in travi. Buc buc buc, glej roge. Buc buc buc, skril jih je.**

O: IH EEE.

V: Bravo. Še enkrat? Gremo še enkrat. Leze, leze polžek počasi, leze, leze po listju in travi. Buc buc buc, glej roge. Buc buc buc, skril jih je.

A bomo še Abrahama? No, pa dejmo. Abraham ma sedem sinov, sedem sinov, Abraham. Vsi so jedli, vsi so pili, vsi so delali tako (*tolčejo po tleh*), vsi tako, vsi tako, vsi so delali tako. Vsi tako, vsi tako, samo da je lušno blo. Abraham ma sedem sinov, sedem sinov, Abraham. Vsi so jedli, vsi so pili, vsi so delali tako (*tolčejo z eno palčko ob drugo*), vsi tako, vsi tako, vsi so delali tako. Vsi tako, vsi tako, samo da je lušno blo.

Pa gremo še Diridiridaj. (*Zapoje.*) Zajček nima repa več, kdo mu ga je odrezal preč? Diridiridaj, diridiridaj, dajte zajčku rep nazaj!

Pa še eno žival, katera žival še ima rep? A remo muco?

O: AAAJAA.

V: No, še muco (*Zapoje.*) Muca nima repa več, kdo ji ga je odrezal preč? Diridiridaj, diridiridaj, dajte mucu rep nazaj!

Bravo bravo.

Otroci se gredo igrat.

Priloga 9

Priprava nastopa št. 9

Priprava

VZGOJITELJICA:

DATUM: 28.1.2011

TEMA: spoznavamo poklice – pralec

CILJI:

- poslušanje, razumevanje in doživljanje jezika,
- otrok si širi pasivno in aktivno besedišče,
- otrok spoznava nove besede in besedne zveze,
- otroci naj doživijo okolje, v katerem se bodo pričeli zavedati statusa slovenskega jezika kot državnega jezika in jezika kot temelja lastne identitete.

METODE:

- pogovor, poslušanje, razlaga

OBLIKE:

- frontalna, skupina, individualna

DEJAVNOSTI:

- v igralnici poiščemo blazinice, ki so že umazane
- vsak otrok vzame po dve blazinici in se odpravimo v pralnico
- v pralnici opazujemo postopek od pranja do zloženega perila
- igramo se z lesenimi likalnki, likalnimi deskami, krpami ...)

Priloga 9 a

Zapisnik opazovanja nastopa št. 9

Uporaba jezika (vzgojiteljica)	<ul style="list-style-type: none"> - raba knjižnega jezika - pomanjševalnic malo
Upoštevanje opazovanega cilja	<ul style="list-style-type: none"> - pogovor o poklicih, med katerim vzgojiteljica poudarja, da se poklici različno imenujejo in da poklic prepoznamo po določenih značilnostih – opisovanje - pregled napisov na vratih in navodil, ki so »napisana v jeziku, ki ga Slovenci razumemo« – dovolj primerna razlaga za otroke, stare 1–2 let
Uporaba jezika (otroci)	<ul style="list-style-type: none"> - otroci še ne govorijo - na stvari kažejo - uporabljajo zvoke, kot so <i>brrr</i>, <i>ajs</i>, <i>fuuu</i> - uporabljajo gibe
Sodelovanje in razumevanje (otroci)	<ul style="list-style-type: none"> - veliko zanimanje vseh otrok, ker je nekaj novega - ker je nazorno prikazan cel postopek pranja, deluje, da usvojijo postopek
Dejavnosti	<ul style="list-style-type: none"> - obisk pralnice - igraje z lesenimi likalniki, deskami, kosi blaga

Kratek opis dejavnosti

Otroci najprej v igralnici iščejo blazine, ki jih uporabljajo za sedenje na tleh, ki jih imajo na stolih ... (vzgojiteljica jih je pred tem razporedila po celi igralnici). Ko jih najdejo, vsak vzame dve. Odpravijo se v pralnico. Otroci so majhni (stari 1–2 leti), zato je potrebno po stopnicah hoditi previdno. Pridejo do vrat pralnice in vzgojiteljica najprej pove, da na vratih piše PRALNICA, tako kot na njihovih vratih piše ime njihove skupine, da lahko nekdo, ki je prvič v vrtcu, najde pralnico ali pravo skupino otrok. Nato potrka na vrata in odpre jim perica. Vzgojiteljica jo pozdravi, otroci tudi, vendar na svoj način (oglašajo se različno, z zvoki, ki niso besede). Nato pove, kje so in kaj perice tam počnejo. Med razlago perica ponazarja, kako stvari potekajo, in v sam postopek so vključeni tudi otroci.

Potek: perici najprej dajo blazine, ki so jih prinesli. Perica jih da v šraf, otroci pa pogledajo v stroj, v katerem se perejo rjuhe. Vzgojiteljica otrokom razloži simbole, narisane na stroju (roža, temperatura, kapljica) in pove, kaj vse potrebujemo za

pranje (vodo, prašek, mehčalec, elektriko) ter pokaže navodila. Pove, čemu so namenjena in da so napisana v slovenskem jeziku. Medtem se rjuhe operejo in perica jih vzame iz stroja. Otroci jih potipajo. Vzgojiteljica sprašuje: Ali je perilo suho? Ali je perilo mokro? Ali je perilo toplo? Ali je perilo hladno? Ali diši? Otroci prikimavajo oz. odkimavajo kot odgovor na vprašanja, uprabljajo zvoka *brrr*, *mmmm*. Kaj naredimo s takim perilom? Perilo zložimo v sušilni stroj. Druge rjuhe so se že posušile in perica jih vzame iz stroja. Vzgojiteljica ponovi vprašanja od prej: Ali je perilo suho? Ali je perilo mokro? Ali je perilo toplo? Ali je perilo hladno? Ali diši? Otroci spet prikimavajo oz. odkimavajo. Kaj naredimo potem? Perilo zlikamo. V likalnici pogledamo, kako perice likajo. Kaj je pomembo pri likanju? Ali je likalnik vroč? Ali je mrzel? Otroci odgovorijo z *ajss*. Pogledajo, kako je perilo zloženo – bo barvah, po vrsti perila, označeno – napisano, za katero skupino in vrtec je perilo ... Ko si otroci vse ogledajo, se zahvalijo in poslovijo.

V igralnici se otroci igrajo z lesenimi likalniki, likalnimi deskami in kosi blaga.

Priloga 10

Priprava nastopa št. 10

Dnevna priprava, jasli

Vzgojiteljica:

Tema: bibarije

Datum: 31.1.2011

Področja: jezik, umetnost

Cilji:

- otrok naj doživi okolje, v katerem se bo pričel zavedati statusa slovenskega jezika kot državnega jezika in jezika kot temelja lastne identitete
- otrok posluša, doživlja in razume jezik skozi bibarije
- pri otroku spodbujamo radovednost in veselje do umetniške dejavnosti

Dejvnosti:

- Jutraji krog – plišate igrače nas pozdravijo in skupaj vsakemu posameznemu otroku zapojemo, da ga imamo radi
- Bibarije – različne bibarije avtorice Mire Voglar. Izvajam z vsakim otrokom, ostali gledajo, kdor zna, ponavlja
- Izdelajmo bibo – iz različnih materialov (hlačne nogavice, pena, barvne kosmate žice, oči) s pomočjo pripomočkov (lepilo, škarje) skupaj izdelamo bibo
- Zapojemo bibi ples Ringa, ringa, raja

Priloga 10 a

Prepis posnetka nastopa št. 10

V – vzgojiteljica, **O** – otrok, **P** – pomočnica vzgojiteljice

V (*ima v rokah slončka in ga da v roke dečku, kateremu zapojejo*): **J*** imamo radi, radi radi radi, J*** imamo radi, radi prav zares.** (*Slončka si otroci podajajo in vsakemu zapojejo.*) **Komu boš dal J**? No, Ž***. Ž*** imamo radi, Ž*** imamo radi, radi prav zares. A zdaj bo imel pa M*****, no, potem zapojmo. G*** imamo radi... G***, daj naprej. M****. M**** imamo radi radi ..... Kdo še ni imel slončka? Kdo ga še ni imel? D*****. Dj D***** slončka. Na, a še njemu zapojemo. D***** imamo radi ... Bravo.**

O: BAVOO.

V: **No, zdj bom pa jst pogledala, kaj imamo v vreči.** (*Gre k vreči, otroci pridejo za njo.*) **Dejmo pogledat, kaj se skriva v vreči.** (*Stresejo ven.*) **No, dejmo pogledat, kaj se skriva v vreči.**

O: AA TO BIBA.

V: **A je biba? Biba je!**

O: BIBAAA.

V (*prime bibo in začne pripovedovati bibarijo, biba »leze« po dečku*): **Biba leze in sopiha, blja blja blja. Biba leze in sopiha blja blja blja. Biba je do vrat prišla** (*pri dečkovi glavi*), **trk trk trk, trk trk trk, je kdo doma? J** je doma.** (*Bibo vzame deklica.*) **Kr mal poglej bibo. Zdj se gremo pa lahko semle igr.** (*Posede otroke nazaj na blazino in z vsakim ponovi bibarijo, tokrat s prsti. Ponavlja bibariji Biba leze in sopiha ali bibarijo Medved stopa copa cop.*) **Medved stopa copa cop, copa cop, zajček skače hop hop hop, hop hop hop. Mala miška pa hiti tike tike tike ti.**

O (*deklica zraven govori*): ISKA RI TI TI TI.

V (*reče dečku*): **Ti pa lahko bibi delaš bibarijo. Jst bom M*****, ti pa lahko bibi. Greva skupaj** (*vzame bibo in se sprehaja z bibio po dečku*). **Biba buba baja, po hrbtu se sprehaja in nagaja. Pa se M***** razjezi: Ti, ti, ti! Kar mal se razjezi, M*****. Reci ti ti ti. Biba pač ni kriva, če je nagajiva.**

O: TI TI TI.

V: Komu bo še biba nagajala? D*****. Biba buba baja, po hrbtu se sprehaja in nagaja. Pa se D***** razjezi: Ti, ti, ti! Kr mal jo pokregej, kr pogrej. Biba pač ni kriva, če je nagajiva.

Zdj pa mormo pogledat, kako biba pije. (*Vzame plastični lonček.*) **No, M****, dj bibi za pit. Glulgugluglu.** (*Dajo bibi lonček k ustom.*) **Kako se pa biba skrije?** (*Skrije jo za hrbet.*) **Ni ni bibe. Kako se pa biba umije?** (*Pokaže, kot da se biba liže.*) **Kako se pa G*** umije?** (*Deklica pokaže, kako se umiva.*) **Kako se pa biba pokrije?**

O: KIJE.

V (*jo pokrije z odejo*): **No, kam jo bomo nesl spat? Kam jo bomo dal? Na, odnesita bibo na blazino** (*da dvema deklicama*), **da se spočije. Odnescita na blazino pa jo pokrijta.**

O: NA INO.

V: No, pa bomo mi še eno bibo naredil. A bomo?

O: JAA.

V: No, naša biba zdj počiva na blazini mi bomo pa še eno bibo naredili. (*Otroci se usedejo za mizo, vzgojiteljica prinese material, vzame hlačno nogavico in polnilo.*) **No tole peno bo zdj notr dali v nogavico. Tkole** (*raztegne nogavico*) **bomo dal notr** (*pomočnica pomaga*). **Hee, mal bomo pospravljali.** (*Pena leti po tleh.*)

O: JA JA JA.

V: Pobirajte po tleh pa dajte peno notr v nogavico (*otroci pomagajo*). **Uuuu, kok pridnih rok. Tko ja. Še mormo dat.**

O: EEE.

V: J**, J**, ne negajaj. Ne ne, dost je. **Zdj bomo to pospravili. Kje mam metlo?** (*Gre po metlo in pomočnica pomete, nato sama vzame vrvico in žičke za noge, se pogovarja s pomočnico.*) **Kr tkole zavež. Pol sm pa misnla za glavo, da bo mal bl debela. Tole sm pa pol misnla, da bi tkole pol za noge. Bom jst narezala noge.** (*Otroci se medtem igrajo s klopčičem volne, raztegujejo nogavice, se igrajo z žicami za noge.*)

V (*otrokom*): **Bomo tole razrezali za noge. Imamo jih ena, dva, tri, štiri, pet. Še noge.**

O: EE OGE, EE OGE.

V: Ja, še noge. **Šest sedem, osem, devet. V redu, dovolj bo. Pa takole moramo še naredit, da bo imela biba oči, da bo vidla.** (*Vzame že narejene oči iz plastike.*)

(Tišina, pomočnica zvezuje bibo, vsi so tiho nato vzgojiteljica dečku zaigra bibarijo.)

V: Biba leze in sopiha, blja blja blja. Biba leze in sopiha blja blja blja. Biba je do vrat prišla, trk trk trk, trk trk trk, je kdo doma? Kdo je doma? Z*** je doma. Pa miška kašo kuhala. *(Prime dečkovo roko.)* Miška kašo kuhala, vsem otrokom dajala. Temu dala, temu dala, temu dala, temu dala, temu pa vrat zavila pa v luknjico skočila. *(Medtem pomočnica že zveže bibo.)* Tko, zdj pa nos je narjen. Še oči. Kje mamo lepilo, tko, nalepimo oči. Še oči damo gor. Tokle. *(Lepi oči.)*

O: OLE.

V: Usta bo še mela biba. Škarje rabim. *(Vzame škarje in odreže roza žico za usta.)* Usta bo dobila biba, *(dečku)* pusti škatljico, pusti Ž***. *(Naprej izdeluje bibo.)* Tkole, tkole *(lepi usta do konca)*. Zdj pa še dve tipakle na glavo. *(pomočnici)* Dj, kr s škarjam boš lukno nardila v glavo, da bomo dal not.

O: EE O ATA.

V: Še noge moramo zavzat. *(Pomočnica zaveže noge.)* Ja al pa tko, da je zvezan pa da pol lahko se še igra. Super. *(otrokom)* No, gremo zdj na tla.

(Otroci se posedejo na tla, vzgojiteljica z novo narejeno bibo v rokah pove bibarijo dečku.) Biba buba baja, po hrbtu se sprehaja in nagaja. Pa se L** razjezi: Ti, ti, ti! Kaj boš rekel, J**?

O: TI TI TI.

V: Biba pač ni kriva, če je nagajiva. Zdj pa nareidmo krog pa bomo bibi še zaplesali.

O: PESALI IGA AJA.

V: Ja, ringa raja bomo zaplesali. Tkole. No dejmo. *(Zapoje.)* Ringa ringa raja, biba pa nagaja. No, zdj pa še tak taprav riga raja. Ringa ringa raja muca pa nagaja kuža pa priteče pa vse na tla pomeče. Bravo. Zdj bomo dal pa bibo spat, bo šla k drugi bibi, ker je zelo utrujena. Kje bo počivala? *(Jo odnesejo na blazino in pokrijejo)*. Tukaj bo počivala. Počiva biba.

O: AJA BIBA.

Nato se grejo otroci igrat.